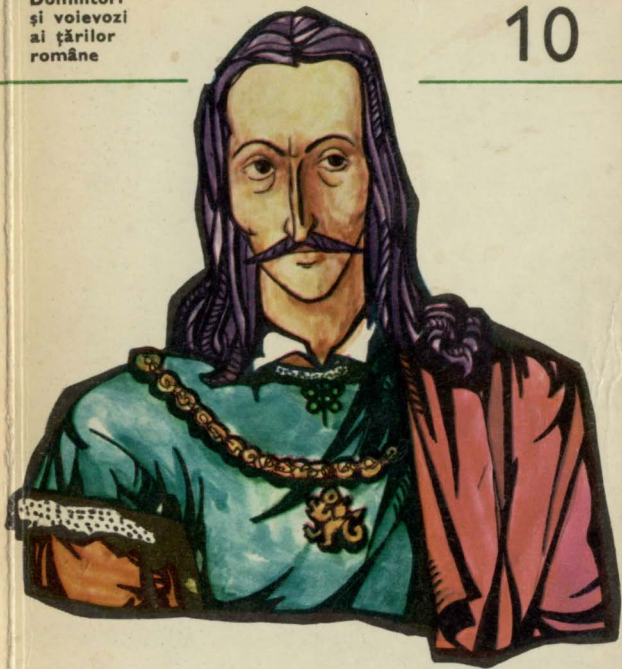

Domnitori
și voievozi
ai țărilor
române

10

SERGIU COLUMBEANU

RADU VALENTIN

VLAD DRACUL

DOMNITORI
ȘI VOIEVOZI
AI ȚĂRILOR
ROMÂNE

SERGIU COLUMBEANU

RADU VALENTIN

VLAD DRACUL

(1436–1442; 1443–1447)

EDITURA MILITARĂ,
BUCUREȘTI, 1978

Coperta:
STIHI BOGDAN

PROFIL

Timpul a vrut ca posteritatea să știe puține lucruri — și acelea destul de neclare — despre felul cum și-a început și cum și-a sfârșit domnia Vlad Dracul. Același timp a fost aproape la fel de neîndurător și cu anii în care a stat Vlad în fruntea Țării Românești.

Portretul lui Vlad Dracul are doar câteva linii sigure, ferme, pe deplin conturate: vitejie în luptă, capacitate de orientare în meandrele jocului diplomatic, activitate neobosită pusă în slujba menținerii ființei de stat de-sine-stătător a Țării Românești. Sînt, credem, trăsături suficiente pentru a dezvălui urmașilor una din puternicile personalități ale istoriei noastre medievale.

Voievodul a apărut pe lume ca fecior nelegitim al marelui Mircea. Ca să se suie pe scaunul țării a trebuit să aștepte rînduiala vremii. Cînd șansa i-a suris și a devenit domnul Țării Românești, oamenii l-au comparat în tot ce a făptuit cu vrednicul său tată. Dacă n-ar fi avut un părinte atît de ilustru, Vlad ar fi fost comparat doar cu el. Curajul ostășesc, abilitatea politică, destoinicia gospodarului nu i-au lipsit, ci dimpotrivă.

Din motive care n-au depins de el, a desfășurat o politică externă sinuoasă ce a părut

unora prea flexibilă. Aceasta însă n-a fost rezultanta slăbiciunii lui sau a statului său, ci a împrejurărilor foarte complicate din Europa acelor vremuri.

În perioada respectivă Țara Românească a avut graniță comună cu Imperiul otoman pe o lungime de sute de kilometri, iar pe teritoriul său erau puncte întărite turcești, adevărate sulite înfipte în coaste. Ostașii acestui imperiu — „cîtă frunză, cîtă idrbă“ — își juraseră să-și ducă pașii pînă în inima Italiei. Dar în ciuda acestui pericol imens nu undeva departe, ci la fruntarii, Vlad a reușit, cu mîna lui de viteji, să țină sus stindardul țării, să-i păstreze autonomia.

Gîndind la soarta țării lui poate că Vlad a înțeles, înaintea cronicarului moldovean, că nu omul e deasupra vremii, ci vremea deasupra omului. Și deși a știut poate acest lucru, în ciuda a ceea ce unii au socotit a fi evidențe clare, Vlad a scos sabia din teacă o dată și încă o dată, și iar, mînat la luptă de dramul de speranță pe care doar el l-a întrezărit, că va putea ține piept vitregiei vremurilor. Au fost clipe, doar cîteva, cînd totul părea a-i surîde în inegală lui luptă. Clipele celelalte, ale apropiatei și sigurei înfrîngerii, au fost mai multe. Pe un altul l-ar fi descumpănit. Vlad, pîrînd a nu lua acele clipe în seamă, a continuat să se bată pentru țara sa, așezată în calea prea multor răutăți.

ȚARA

În primii ani ai secolului al XV-lea, învingătorul de la Rovine se intitula „Io Mircea mare voievod și domn, cu mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu stăpînind și domnind toată țara Ungrovlahiei și părțile de peste munți, încă și spre părțile tătărești și Amlașului și Făgărașului herțeg și Banatului de Severin domn și de amîndouă părțile de peste toată Dunărea și pînă la Marea cea Mare și cetății Dîrstorului stăpînitor“. Un deceniu și ceva mai tîrziu, în 1417, constrîns de împrejurări, Mircea cel Bătrîn a pierdut în favoarea Porții o parte a teritoriului său: Dobrogea. Acest teritoriu, după cum ne arată documentele vremii, n-a intrat imediat în componența Imperiului otoman. În 1419, Mihail, asociatul și mai apoi urmașul lui Mircea la tron, se intitula la fel ca și marele său părinte. Peste alți doi ani, în 1421, un alt fiu al lui Mircea, Radu al II-lea, denumit Prasnaglava, stăpînea aceleași întinsuri. Două decenii mai tîrziu, în 1440, titulatura lui Vlad Dracul cuprindea, printre altele, și teritoriul dintre Dunăre și Mare.

Din aceste mărturii ar rezulta că Poarta n-a preluat de la început întreaga Dobroge, că ocuparea teritoriului dintre Dunăre și Mare s-a

făcut în etape și a devenit deplină abia la finele veacului al XV-lea.

Pe la mijlocul secolului amintit, principalele resurse ale Țării Românești proveneau din cultivarea cerealelor, creșterea vitelor, albinărit, pescuit, viticultură, din exploatarea pădurilor, din extragerea bogățiilor subsolului.

Agricultura se făcea și la șes, dar și la deal și chiar spre munte. Uneltele și tehnicile agricole — ca în toată Europa de altfel — nu îngăduiau decât randamente modeste. În anii de secetă sau de pustiiri provocate de războaie — și ei au fost frecvenți — foametea, bolile secerau mii de vieți omenești.

Cei care au străbătut Țara Românească în veacul al XV-lea, ca și mai târziu, au rămas impresionați de mulțimea și înfățișarea vitelor, una din principalele avuții ale statului. Privilegiile acordate unor negustori din Transilvania sau Polonia, alte acte oficiale menționează comerțul cu vite la loc de frunte.

O altă ramură economică însemnată era viticultura. În veacurile XIV—XV, ea aducea posesorilor de vii și domniei substanțiale venituri, fiind în același timp obiectul mai multor dări. Dintre acestea, cea în bani — perperul, după numele monedei bizantine hiperperonul —, datează, foarte probabil, dinainte de întemeierea Țării Românești.

Albinăritul, pescuitul, vînatul, pădurea cu roadele ei au însemnat, în primul rînd, surse de hrană pentru populație. Aceste bogății au format totodată și un însemnat capitol de export.

Exploatarea subsolului a cuprins în special extragerea sării — la Ocnele Mari mai ales — și a aramei. Cea mai importantă exploatare cupriferă a constituit-o cea de la Bratilov, lângă Baia de Aramă.

O altă activitate productivă cu care se îndeletniceau unii dintre locuitorii Țării Românești este cea meșteșugărească. În acele vremuri, meșteșugurile îndeplineau toate nevoile de unelte, îmbrăcăminte, construcții etc. ale vieții cotidiene, precum și unele necesități legate de confecționarea anumitor tipuri de arme ușoare. Trebuie însă menționat că, datorită dezvoltării economice diferențiate, impusă de împrejurările istorice, o parte din meșteșugurile din Țara Românească nu ajunseseră la specializarea celor din Transilvania.

Comerțul intern, o altă activitate economică importantă, se desfășura în târguri săptămânale și în bîlciuri și iarmaroace anuale. Multe dintre târgurile aflate pe teritoriul Țării Românești au premers formarea statului feudal. Atestarea lor documentară nu poate fi considerată ca indicîndu-le vechimea, această atestare se datorează unor învoieli sau tratate de comerț, unor acordări de privilegii sau relațiilor călătorilor străini. Putem admite că la întemeierea statului feudal Țara Românească, târgurile mai importante funcționau deja, fie ca centre meșteșugărești și comerciale, fie ca reședințe ale dregătorilor administrativi și uneori ale autorităților eclesiastice.

Foarte activ s-a vădit a fi comerțul, mai ales cu Transilvania, ale cărei orașe ca Brașo-

vul și Sibiul, puternice centre urbane, erau doar la câțiva pași de hotarul nordic al Țării Românești.

Datorită poziției sale geografice, pe ruta marilor drumuri comerciale, statul muntean a beneficiat din plin de pe urma comerțului cu tranzit. Cel mai important drum comercial care străbătea Țara Românească era cel care pornea din Brăila mergînd spre Cîmpulung, Bran, Brașov, îndreptîndu-se de aici spre mari așezări din Europa centrală.

Privitor la rolul jucat de principalul port al Țării Românești, Brăila, ar fi de amintit, în primul rînd, relatările făcute în această vreme de unii călători străini. În 1420, călătorul german Hans Schiltberger, în trecere prin Brăila, a notat „că aici își au oprirea corăbiile și galioanele care aduc mărfuri din păgînatate“, adică din teritoriile aflate sub dominația Islamului. O altă informație, asemănătoare celei făcute de Schiltberger, o datorăm cavalerului burgund Walerand de Wavrin. Ea datează din 1445, din anii domniei lui Vlad Dracul. Două decenii mai apoi, în 1462, după relatarea cronicarului Laonic Chalcocondil, „Brăila, oraș al dacilor“, adică românesc, face „un comerț mai mare decît [...] toate orașele țării“.

Negustorii din Levant aduceau în Țara Românească, cu corăbiile lor încărcate în Mediterana orientală, mirodenii, coloniale, țesături scumpe, în timp ce neguțătorii din Europa centrală și apuseană desfăceau în târgurile muntene postavuri fine, pînzeturi, arme, unelte

agricole. La export, Țara Românească oferea vite, piei de animale, grâne, ceară, pește sărat etc.

Acest comerț și cel de tranzit aduceau domniei, boierilor și mînăstirilor însemnate venituri realizate prin percepere de vămi la graniță sau în interiorul țării.

În Țara Românească, stat feudal, existau în veacul al XV-lea trei clase sociale : boierii, țărani și tîrgoveții.

Stăpînirea boierească asupra pămîntului, cunoscută sub numele de ocină sau baștină, a luat naștere înainte de apariția statelor românești independente. Aceste pămînturi, mereu mai întinse prin danii domnești, prin acapărarea micilor proprietăți țărănești, erau lucrate de țărani aserviți sau liberi.

O baștină sau ocină cuprindea loturile țărănești, așa-numitele delnițe, aflate în folosința țăranilor în schimbul dijmei pe care o datorau feudalului și locurile comune — islazuri, păduri, eleștee.

Veniturile boierimii proveneau din dijmele date de țărani, din dreptul exclusiv de a ține mori, teascuri, torcătorii, pive, din monopolul băuturilor și din vămile interne percepute pe cuprinsul domeniului feudal.

Țăranii formau două categorii : țărani liberi și țărani dependenți. Primii erau stăpîni pe pămînt și astfel satele în care trăiau erau sate libere ; conducerea satului se exercita de către „oameni buni și bătrîni“. Ceilalți țărani, dependenți, aveau locuința pe domeniile feu-

dale. Ei sînt cunoscuți sub numele de „vecini“ sau „rumâni“.

Țăranii dependenți aveau obligații către domnie și către stăpînii de pămînt. Din prima categorie făceau parte slujbele (strîngere de furaje pentru caii domnești, întreținerea și paza cetăților, cărături, facere de poteci) și birul; din cea de-a doua dijmele, percepute, de obicei, din toate produsele gospodăriei țărănești precum și o serie de prestații ca transporturi, lucru la mori și poduri, cositul finului. Țăranii liberi care trăiau în satele devălmașe aveau și ei îndatoriri, dar numai către domnie, constînd din plata unor dări și efectuarea de munci și prestații.

Statul feudal — asemuit deseori cu o piramidă socială — avea în frunte domnul. El deținea toate atributele puterii. Era șeful statului, prezida cea mai înaltă instanță judecătorească, comanda armata, elabora legi, bătea monedă. Aceste atribute le exercita prin marii dregători.

Puterea domnului era sprijinită și totodată controlată de către sfatul domnesc, alcătuit din mari boieri și înalți prelați. La început, din sfat au făcut parte și boieri fără anumite funcții. Treptat, treptat însă sfatul s-a transformat într-un organ format numai din dregători.

În secolul al XV-lea cei mai însemnați dregători ai curții domnești erau: vornicul, logofătul, vistierul, spătarul, stolnicul, paharnicul, postelnicul ș.a.

În cazuri excepționale ca, spre exemplu, alegerea domnului sau ivirea unei mari primejdie, era convocată o mare adunare compusă din reprezentanți ai boierimii și bisericii și, uneori, ai țărănimii.

Succesiunea la tron era ereditară. Dar spre deosebire de țările din Apusul Europei, unde la moartea suveranului era ridicat în tron fiul cel mai mare, în Țara Românească, ca și în Moldova, titlul de domn putea fi revendicat de toți urmașii.

Oastea. Armata Țării Românești era alcătuită din cetele domnești, din cetele sau steagurile marilor boieri, din țărani și tîrgoveți. Cetele domnești și steagurile marilor boieri alcătuiau oastea cea mică a țării. În componența steagurilor marilor boieri intrau, pe lângă oamenii de la curte, și dregătorii teritoriali (vornicei, stolnicei, birnicei, logofetei etc.), care se adunau la război sub comanda marelui dregător din sfatul domnesc (marele vornic, marele stolnic, marele vistier, marele logofăt). După cum spune și numele, ea nu era prea numeroasă. Grosul oștirii — oastea cea mare — avea în componență țărani și tîrgoveți. Elementele țărănești ale oastei celei mari cuprindeau, în primul rînd, pe micii stăpîni de ocini, viitorii moșneni, obligați ca stăpîni de pămînt să răspundă oricărei chemări la arme a domnului; țăranilor stăpîni de ocini li se alăturau și țărani dependenti, obligați, de asemenea, să presteze serviciu militar la chemarea domniei.

Prima informație despre oastea cea mare o găsim în Cronica pictată de la Viena. Ea atestă că la Posada, în 1330, Basarab I a înfrînt trupele regelui ungar Carol Robert de Anjou cu o armată alcătuită în marea ei majoritate din țărani. Referindu-se la acest episod, regele Ungariei, într-un document emis mai tîrziu, arăta că Basarab folosise în lupta amintită „*tota sua potentia*“, adică toată forța sa militară.

Obligația țăranilor de a presta serviciul militar este menționată chiar din primele documente emise de cancelaria Țării Românești. Într-un act din 1374, Vlaicu-vodă a scutit un sat al mînăstirii Vodița, printre altele, „și de oaste“, fapt care i-a făcut pe cercetători să conchidă că *participarea* la oastea cea mare era o obligație principală a țăranilor dependenți. Satul menționat fiind al mînăstirii Vodița, era un sat de oameni dependenți, în ale căror îndatoriri se includea și cea militară.

Termenul de „oastea cea mare“ a apărut în documentele Țării Românești la începutul veacului al XV-lea, în timpul lui Mircea cel Bătrîn. Din actele semnate de marele domnitor român rezultă că participarea la această oaste privea pe toți țăranii, deci și pe cei aserviți. Din această oștire făceau parte și tîrgoveții. Scutirea de a nu fi prezent pe cîmpul de luptă era dată doar de domnitor printr-un act oficial.

Referitor la modul în care se înfățișa oștirea Țării Românești, în epoca tratată, găsim unele elemente în miniaturile care se referă

la Bătălia de la Posada din Cronica pictată de la Viena. Acele miniaturi prezintă pe ostașii lui Basarab I în haine țărănești, cu căciuli înalte și cu sarici mițoase lungi. Unii dintre acești soldați par a fi avut platoșe groase, din piele tăbăcită, pentru protejarea pieptului. Aceeși cronică înfățișează un luptător român purtând un costum de zale. O altă imagine cu caracter militar o aflăm în biserica domnească de la Curtea de Argeș, pe unul din stâlpii despărțitori dintre altar și naos. Ea redă un cavaler cu tunică de zale, cu pantaloni scurți, roșii, cu ciorapi lungi albaștri, avînd ca armament spadă, scut, coif și sulită. Comandan-tul suprem al armatei, domnul Țării Românești, era echipat, după cum ne dezvăluie un dinar emis de Radu I, în armură de cavaler, cu cască de fier pe cap, cu bustul protejat de o cuirasă închisă, ținînd în mîna dreaptă o lance, iar în stînga un scut.

Oastea avea ca armament arcuri, securi, arbalete, la care se adaugă, în vremea lui Vlad Dracul, bombarde și puști (tunuri ușoare).

O parte a armamentului necesar înzestrării armatei se realiza în țară, o altă parte a lui era adus din afara granițelor, cel mai adesea de la Brașov. În *Cronaca Cararensis* se afla însă și știrea că Radu I, nepotul lui Basarab întemeietorul, a cumpărat din Veneția 10 000 de armuri complete.

Ca valoare militară armamentul amintit mai sus era egal celui întîlnit în această vreme în țările din Europa centrală și apuseană, adică în zonele în care, din acest punct de vedere,

armatele dispuneau de o tehnică de luptă cotată drept superioară.

Frunтариile Țării Românești, ca și principalele puncte pe căile de acces interior erau apărate de cetăți. În aceste locuri fortificate staționau garnizoane bine înarmate. Pe malurile Dunării se înșirau cetățile Severin, Turnu, Giurgiu, Brăila, Chilia-Veche. În Dobrogea străjuiau cele de la Dîrstor și Enisala. Hotarul nordic al Țării Românești era apărat de cetățile de la Poienari, Burlănești (Dîmbovița), Cetățenii din Vale (Argeș), Podul Dîmboviței etc. Toate aceste puncte fortificate aveau ziduri groase de piatră. Existau, de asemenea, și întărituri protejate de valuri de pământ și palisade de lemn, situate în interiorul țării și constituind toate la un loc un sistem de apărare îndeajuns de eficace. Din rîndul acestora ar fi de amintit cele de la Frumoasa (Teleorman), Teleajen (Prahova), Frățești (în apropiere de Giurgiu), Crăciuna (la hotarul cu Moldova). Și curțile boierești întărite, după cum atestă izvoarele vremii, se pot încadra între fortificațiile țării.

Oastea Țării Românești a dus, aproape întotdeauna o luptă de apărare, iar acțiunile purtate dincolo de granițele statului au fost extrem de rare și numai pentru preîntîmpinarea unor invazii asupra fruntariilor. În fața invadatorilor, luptătorii români, prin distrugerea recoltelor și a locuințelor, prin otrăvirea fîntînilor, creau un adevărat spațiu pustiu, fără viață. În asemenea momente — și ele au fost extrem de numeroase — cei ce nu puteau

ține în mână o armă se retrăgeau în codrii seculari, care se întindeau pînă în cîmpie, la Dunăre, adăpostind acolo bruma de agoniseală. În acest timp, luptătorii, exploatînd la maximum terenul și condițiile atmosferice, uzau, prin desele lor atacuri, pe invadatori. Bătălia decisivă avea loc, mai totdeauna, în locuri dinainte alese de români : terenuri mlăștinoase, trecători înguste sau în apropierea codrilor. Atragerea atacatorilor pe asemenea teatre de luptă — teatre ce compensau inferioritatea numerică a românilor în fața adversarilor lor — a fost rodul unei experiențe seculare transmise din generație în generație.

O EPOCĂ FRĂMÎNTATĂ

După moartea lui Mircea cel Bătrîn, Țara Românească a traversat o perioadă tulbură. Vreme de ani buni s-au înfruntat pentru domnie Drăculeștii — după numele fiului lui Mircea, Vlad Dracul — cu Dăneștii — urmașii lui Dan I, fratele lui Mircea. La această luptă pentru tron s-a adăugat amenințarea otomană, mereu mai puternică.

Presimțind parcă vârtejul care avea să vie, Mircea cel Bătrîn a asociat la domnie, în 1408, pe singurul său fiu legitim, Mihail. Curînd după înscăunare, tronul i-a fost contestat de vărul său, Dan al II-lea, fiul lui Dan I.

Dan al II-lea a cucerit tronul cu ajutorul Porții. În ciuda acestui fapt, raporturile sale cu Imperiul otoman au devenit curînd foarte rele, din cauza alianței cu Sigismund al Ungariei, ceea ce a displăcut sultanului. Acesta a hotărît înlocuirea lui Dan al II-lea cu vărul său Radu Prasnaglava. În prima înfruntare dintre cei doi veri, Dan a ieșit biruitor. A urmat o a doua luptă. De data asta norocul i-a suris lui Radu. Înfrîngerea lui Dan l-a determinat pe regele Ungariei să încheie o alianță cu cel învins. Motivul? Regele Sigismund, prin alianța semnată, a făcut din Țara Românească un stat tampon între regatul său și Im-

periul otoman. După semnarea alianței, Sigismund a trecut Carpații și l-a învins pe Radu Prasnaglava, permițându-i astfel lui Dan al II-lea să-și reocupe tronul. Tot acum cetățile Giurgiu și Turnu au reintrat în stăpînirea statului muntean.

În 1428, domnul Țării Românești, ca aliat al regelui Sigismund, a luat parte la marea bătălie de la Golubac (Serbia), unde victoria a revenit turcilor. În același an, Dan al II-lea a semnat un tratat cu Poarta prin care s-a obligat să plătească „tributul întreg“. Un an mai târziu, 1429, domnul muntean a încercat, fără succes, să reintre în stăpînirea cetății Chilia. Asediul Chilieii a fost reluat de Dan al II-lea în anul următor, dar cu același rezultat nesatisfăcător. În 1431, Dan al II-lea moare într-o luptă cu turcii.

A urmat la tron Alexandru Aldea, un alt fiu al lui Mircea cel Bătrîn. El și-a cucerit domnia cu sprijin primit de la voievodul moldovean Alexandru cel Bun, în dauna altui pretendent, Vlad Dracul, susținut de regele Sigismund, care de altfel îl și investise ca domn al Țării Românești în orașul Nürnberg.

Urcarea pe tron a lui Alexandru Aldea a constituit în acel timp o excepție, în sensul că Poarta n-a jucat nici un rol în numirea sa. Faptul în sine, foarte semnificativ, l-a împins pe sultanul Murad al II-lea la organizarea unei expediții împotriva Țării Românești (1431). Alexandru Aldea, intuind pericolul, a adresat negustorilor brașoveni o serie de scrisori prin care cerea ajutor neîntârziat. Într-una din

ele găsim următorul pasaj : „Așa să știți că turcii au năpădit la Dunăre prin toate vadurile și vin împotriva țării mele să prade și să jefuiască ; și grăbiți-vă cât mai iute, ziua și noaptea, să-mi veniți în ajutor ; căci dacă nouă ne va fi rău, vouă are să vă fie și mai rău“.

Brașovenii, înțelegînd că ocuparea Țării Românești ar aduce pericolul otoman la Carpați, au trimis în ajutorul lui Alexandru Aldea un corp de oaste. La acesta s-au adăugat 4 steaguri de moldoveni puse la dispoziție de către Alexandru cel Bun.

În ciocnirea cu turcii, cu tot sprijinul primit, Alexandru Aldea n-a putut să-i scoată pe dușmani din țară și nici să-i împiedice să jefuiască. Mai mult decît atît, domnul a fost nevoit să recunoască suzeranitatea sultanului, să plătească tribut și să dea — pentru prima oară în istoria Țării Românești — 20 de fii de boieri ca ostateci ! În schimbul acestor grele obligații a obținut însă eliberarea a 3 000 de captivi luați de către otomani.

În anul următor, Alexandru Aldea, obligat de împrejurări, luptă alături de turci împotriva regatului maghiar. Rămînînd însă cu inima alături de creștini, domnul Țării Românești a făcut tot ce i-a stat în puteri pentru a împiedica victoria Semilunei : i-a prevenit pe comandantii unguri de iminența atacului otoman, le-a dat știri despre mărimea și forța armatei inamice. În ciuda gestului său, ce putea să-i fie fatal, oștile otomane au biruit.

Pînă la sfîrșitul vieții, care a survenit la finele anului 1436, Alexandru Aldea a mai tras sabia din teacă o singură dată, în ultimul an al domniei, atunci cînd Vlad Dracul, fratele său, i-a amenințat tronul. În lupta care a avut loc cu acel prilej, Vlad Dracul, avînd de partea sa o oaste pusă la dispoziție de regele Sigismund și beneficiind și de sprijinul unei părți a boierimii, a ieșit biruitor, biruință care i-a netezit drumul spre coroana Țării Românești.

Un titlu de neinvidiat. Cronicile noastre au lăsat, în general, o informație redusă asupra biografiei primilor domni. Din această cauză, adeseori, nu știm cînd și unde s-au născut vlăstarele domnești, ce anume au întreprins pînă la ocuparea tronului etc. Atunci cînd domnitorii au ocupat scaunul țării în mai multe rînduri, perioada dintre domnii conține, nu rareori, adevărate pete albe.

Despre Vlad Dracul știm că era fiul nelegitim, al lui Mircea cel Bătrîn. A văzut lumina zilei, foarte probabil, înaintea anului 1400. Nu știm dacă și-a petrecut copilăria la curtea părintelui său sau nu ; nu știm ce educație a primit în anii copilăriei. Dacă n-a făcut excepție de la regula vremii, a învățat să scrie și să citească, a deprins de timpuriu meșteșugul armelor, la fel ca toți fiii clasei dominante.

Primele informații mai ample despre Vlad Dracul le avem din preajma anului 1423. La acea dată prințul Vlad se afla la curtea lui Sigismund de Luxemburg, împărat al Germaniei

și rege al Ungariei. Dintr-un document emis la curtea lui Sigismund aflăm că acesta a răsplătit pe conții de Ujvar, Martin și George Țurzo pentru faptul de a-l fi prins pe Vlad, în momentul în care încerca, împreună cu suita sa, să fugă în Polonia. Această fugă, au afirmat istoricii, ar fi fost determinată de refuzul lui Sigismund de a-i acorda lui Vlad sprijinul necesar pentru obținerea tronului Țării Românești. Prins de Sigismund, pretendentul la domnie a fost adus înapoi la curtea imperială.

În 1424, viitorul împărat bizantin Ioan Paleologul este semnalat la Buda, ca oaspete al suveranului Sigismund. De aici el a trecut prin Țara Românească întorcându-se la Chilia pentru a se imbarca pe o corabie cu destinația Constantinopol. În legătură cu această călătorie a lui Ioan Paleologul s-a acreditat ideea că prințul Vlad, cu aprobarea lui Sigismund, l-ar fi însoțit pe viitorul împărat bizantin de-a lungul întregii rute. În sprijinul afirmației a fost menționată relatarea cronicarului Ducas, care a rezervat prezenței lui Vlad la Constantinopol câteva rînduri. Se pare însă că datarea făcută de Ducas n-a fost cea corectă. Și iată de ce. În perioada 1423 și 8 februarie 1431, potrivit datelor documentare, Vlad a stat la Nürnberg, la curtea lui Sigismund.

Mircea cel Bătrîn s-a săvîrșit din viață la începutul anului 1418 (31 ianuarie). La acea dată se afla în țară un singur copil legitim al celui dispărut — Mihail. În asemenea condiții, preluarea tronului nu i-a ridicat acestuia probleme. Ele au apărut însă imediat după în-

scăunare. În anul morții lui Mircea-Voievod, unul dintre pretendenții la tron, Dan, nepotul marelui domn a fugit în Imperiul otoman. Scurt timp mai apoi Dan a cerut ajutor militar sultanului, cu scopul de a-l alunga pe Mihail din scaun. Padișahul, neavînd ce-i reproșa lui Mihail, a declinat cererea lui Dan. Acesta din urmă, nemulțumit, a plecat la Constantinopol. Aici el s-a adresat împăratului bizantin cu rugămintea de a fi sprijinit în tentativa cuceririi tronului Țării Românești. Împăratul, cunoscînd faptul că Mihail gravita în jurul Porții, i-a dat lui Dan o corabie, bani și arme. Ambarcîndu-se pe corabie, Dan a plecat fără zăbavă spre Țara Românească. Pe plaiurile sale natale pretendentul a fost salutat cu simpatie de o parte a boierimii. Mihail, simțindu-se în mare pericol, a cerut ajutor lui Sigismund de Luxemburg. Ștefan de Losoncz, la porunca împăratului, s-a alăturat domnului muntean. Apelînd la Sigismund, domnul Țării Românești „s-a pus rău cu turcii“. În aceste împrejurări, sultanul s-a decis să-i dea totuși sprijin militar lui Dan. Cu ajutorul primit de la sud de Dunăre, pretendentul Dan îl învinge pe voievodul Mihail, vărul său. În toiul aceleiași lupte moare și Ștefan de Losoncz. După bătălie turcii au trecut Carpații meridionali, prădînd Brașovul și împrejurimile.

Cucerind tronul cu ajutorul Semilunii, Dan al II-lea, după cum era și firesc, a avut cu Poarta relații foarte bune. Totuși prădăciunile făcute de oștile otomane în Muntenia, după retragerea lor din Transilvania, purtarea insolen-

tă a căpeteniilor lor, toate la un loc, au avut darul să înăsprească raporturile bune dintre cele două state. Și cum Țara Românească, cu forțele de care dispunea, nu putea ține piept singură puhoiului inamic, Dan al II-lea și-a îndreptat privirile spre Sigismund. În 1424, deci după tentativa lui Vlad de a fugi în Polonia, Dan al II-lea, într-un privilegiu acordat neguțătorilor brașoveni, menționează excelențele relații dintre el și împăratul Sigismund. La rîndul lui, împăratul, într-un document din anul 1425, îl numește pe Dan al II-lea „credinciosul nostru“. Asemenea raporturi, cunoscute de Vlad Dracul, nu-i puteau fi bineînțeles pe plac.

Apropierea Țării Românești de Ungaria a displăcut sultanului. Și pentru că padișahul nu era dispus să tolereze o asemenea situație a hotărît scoaterea lui Dan al II-lea din domnie și înlocuirea lui cu fratele său, Radu, denumit Prasnaglava. Într-o primă ciocnire domnul muntean a ieșit biruitor. În următoarea confruntare militară care a avut loc între ei, Dan al II-lea pierde bătălia fiind, la un moment dat, la un pas de moarte. După lupta victorioasă, pretendentul Radu Prasnaglava s-a încoronat domn al Țării Românești. Această domnie a lui — cea de-a treia — a durat aproape doi ani, din decembrie 1424 pînă în mai 1426.

Doi ani după pierderea tronului, Dan a încheiat o alianță cu Sigismund. Ea prevedea o expediție comună împotriva lui Radu Prasnaglava. Desfășurată în 1426, campania s-a soldat cu victoria aliaților. Reintrat în posesia tro-

nului, Dan al II-lea — primul domnitor din familia Dăneștilor care a adăugat numelui său de botez pe cel de Basarab, după cum a notat Chalcocondil — a rămas în fruntea Țării Românești pînă în martie 1431. Locul lui a fost luat de un alt fiu al lui Mircea cel Bătrîn, Alexandru Aldea.

În același an, la 8 februarie, în orașul diețelor medievale imperiale — Nürnberg —, Vlad Dracul a trăit clipa mult așteptată: investirea sa ca domn al Țării Românești de către Sigismund de Luxemburg. La această investire a participat întregul burg. În cadrul ei, după cum pretinde biograful împăratului, o delegație de boieri români a adus din țară sceptrul domnesc pentru a fi remis lui Vlad de către Sigismund în persoană. Cu ocazia ceremoniei a fost semnat un act, tipic feudal, ce prevedea obligații reciproce: Sigismund să acorde protecție și sprijin lui Vlad, iar domnul Țării Românești să fie credincios împăratului. Și cum titulatura de domn trebuia plătită într-un fel, Vlad, într-un act ce începea cu cuvintele „Vlad [...] domn al Țării Românești și duce al țărilor Amlașului și Făgărașului“, acorda călugărilor catolici aparținînd ordinului minoriților libertatea de a răspîndi catolicismul în Țară Românească. Acordînd privilegiul amintit minorităților, el a urmărit să facă din ei aliați, interesați în aceeași măsură ca și el, pribeagul Vlad, să ajungă domn. Prin aceasta va pierde însă din popularitate pe plan intern.

După ceremonia investirii ca voievod al Țării Românești, a urmat o altă festivitate, aceea

a primirii lui Vlad în Ordinul balaurului. Emblema ordinului era un balaur încolăcit în formă de cerc, cu coada în jurul capului, cu spinarea sfîșiată în lung de la cap la coadă, avînd deasupra o cruce, ca semn al victoriei și mîntuirii. De la emblema ordinului, lui Vlad i s-a spus mai apoi Dracul, balaurul fiind considerat pe atunci ca întruchipînd forțele răului, poreclă care a creat în mintea unor literați și istorici multă confuzie.

Membrii ordinului, conform unor stipulații, aveau o sumă de obligații : să se ajute între ei, să ajute material rudele membrilor morți, să poarte întotdeauna insigna ordinului etc.

Este de precizat că acest ordin nu era deschis oricui, că din el au făcut parte de-a lungul anilor un număr restrîns de oameni. Acest fapt a conferit membrilor ordinului o mare faimă.

După ceremonia de la Nürnberg, ne-am fi așteptat ca Sigismund să-l înscăuneze pe Vlad ca domn al Țării Românești în timpul cel mai scurt. Sigismund nu numai că nu l-a scos din scaun pe Alexandru Aldea, dar — stupoare pentru Vlad — l-a decretat pe domnitorul muntean „fiu de suflet“. Atitudinea lui Sigismund, illogică la prima vedere, își are explicația sa. Alexandru Aldea se bucura de simpatia boierimii. Dacă l-ar fi scos din scaun pentru a-l înlocui cu Vlad Dracul, ar fi împins feudalitatea munteană de partea turcilor. Și cum Aldea era ostil Porții, Sigismund nu numai că n-a ridicat armele împotriva domnului Țării Românești, ci a intervenit pe lîngă

Alexandru cel Bun, domnul Moldovei, să-i trimită voievodului de peste Milcov 4 steaguri de oșteni cu care acestea din urmă să-și întărească rîndurile în lupta împotriva Imperiului otoman.

După anul 1431 Europa a fost martora unei susținute ofensive turcești. În vara anului 1432 oști otomane au invadat Transilvania, asediind orașele Brașov și Sibiu. În aceeași vară, trupe inamice au încercat să pătrundă în Moldova. Învinse la Bresevo ele au fost nevoite să renunțe la planul inițial.

Împăcat, oarecum, cu ideea ocupării tronului muntean într-un viitor pe care-l dorea cât mai apropiat, Vlad a părăsit orașul unde își făurise marea iluzie, Nürnberg, stabilindu-se la Sighișoara. De aici, cu puțin înaintea invaziei otomane din anul 1432, a trimis brașovenilor o scrisoare ce cuprindea, printre altele, următoarele : „Știți bine voi înșivă că domnul chesarul m-a însărcinat pe mine să păzesc această margine și fără voia mea să nu aveți pace cu Țara Românească“. Din această misiune se desprind două lucruri : că primise ca misiune de la Sigismund să apere Transilvania de sud și că numai el decidea dacă unele orașe, ca Brașovul, puteau să aibă relații sau nu cu statul de dincolo de Carpați.

Un an mai târziu, în aprilie 1433, a expediat din noul lui oraș de reședință, Sighișoara, o scrisoare către brașoveni. În ea scria : „Astfel vă grăesc : ce fel de om aș fi eu dacă, după ce m-am înțeles cu voi și m-am jurat, m-aș răzgîndi să vă prăd ?“ Și mai departe : „Ci

umblați-mi cu voie bună și nici o grijă să nu aveți, căci ne place să fiți frații noștri cum ați fost și înainte“.

Concomitent cu acțiunea de apropiere față de puternicul oraș transilvan — Brașovul —, Vlad a pus la cale înlăturarea lui Alexandru Aldea și a influentului boier Albul, principalul reazăm al domnului. Înlăturarea lui Aldea cerea, mai întâi, serioase resurse financiare. Și cum Vlad nu dispunea de asemenea resurse, i-a cerut lui Sigismund dreptul de a avea o monetărie. Obținînd încuviințare, el a deschis o monetărie la Sighișoara. Monedele bătute în acest oraș aveau putere de circulație atît în Ungaria, cît și în Țara Românească. La acest venit el și-a adăugat curînd pe cel al schimbării monedelor vechi cu cele emise de el, operațiune pe care s-a străduit s-o generalizeze chiar cu mijloace aspre, așa după cum rezultă dintr-o scrisoare a sa către aceeași brașoveni : „Iată vă dă de știre domnia mea că sibienii au lepădat ducații cei vechi ; deci și voi să nu mai umblați cu ei, căci de voi afla pe cineva că umblă cu ducați vechi am să-i fac rău“.

Cu banii realizați din baterea monedelor, cu cei obținuți din preschimbarea ducaților vechi cu cei noi, Vlad și-a făcut o anumită situație materială, ceea ce i-a permis să aibă o curte a sa, să țină slugi, fapt atestat documentar.

Vestea consolidării materiale a pretendentului s-a „lățit“ repede și dincolo de munți. Luînd act de ea, unii boieri l-au părăsit pe Aldea, stabilindu-se la Sighișoara, la curtea lui Vlad. Printre cei care au trecut de partea

sa s-a numărat și Voicu, un personaj foarte influent în timpul lui Dan al II-lea.

Toamna anului 1434 i-a părut lui Vlad favorabilă. Sigismund, părăsind acțiunile politice legate de Europa centrală, a revenit în Ungaria cu intenția de a se ocupa de luarea unor măsuri menite să ducă la izgonirea otomanilor din sud-estul continentului european. Vlad, aflînd de acest lucru, a trimis deîndată la Sigismund o solie condusă de logofătul Ștefan. Scopul soliei era acela de a obține de la împărat ajutorul promis, în vederea ocupării tronului Țării Românești. Între timp, Alexandru Aldea trecuse de partea Porții, trecere pe care voievodul muntean a motivat-o astfel: „Eu m-am dus la turci, dar nu de voia mea și am făcut liniște țării...“. La acestea s-ar mai putea adăuga faptul că teutonii, meniți a apăra granița de sud a Transilvaniei, și în care Sigismund își pusese mari nădejdi, s-au dovedit a nu avea forțele militare reclamate de o asemenea misiune.

Vlad, presimțind că momentul înscăunării sale este aproape, a început să dea semne de nerăbdare. În 1435 le scria brașovenilor: „Știți bine că Aldea s-a dus la turci, nu doar pentru binele vostru, ci pentru răul vostru, ca să aducă oastea turcească să vă prade, cum v-a prădat și mai înainte. Deci, vă rog ca pe niște frați ai mei, gătiți-mi o sută de puști, cu toate cele de trebuință, și arcuri cu săgeți, și scuturi, cît veți putea mai multe, cît puteți, căci vreau să merg, dacă îmi va ajuta Dumnezeu,

să-l alung din țară, ca să petreceți și voi în pace și să se odihnească și ceilalți creștini“.

În ciuda scrisorii primite, Brașovul nu s-a grăbit să-i livreze lui Vlad armamentul și echipamentul comandat. Mai receptive s-au arătat a fi orașele Sibiu și Sighișoara. Într-o misivă scrisă în această perioadă, Alexandru Aldea s-a plîns că „pe cînd el cu greu păstrează ce i-a mai rămas din țară, sibienii îl bănuiau că vrea să prade cu turcii țara domnului și craiului lui“. Acest fapt pare să arate că Vlad își întărise pozițiile în vederea atacului decisiv, acțiune de care Aldea era temător.

În starea în care se afla Alexandru Aldea în 1435 — foarte grav bolnav —, în condițiile în care Moldova, unde se dădeau lupte pentru tron, nu putea da domnului Țării Românești nici un sprijin, partizanii voievodului muribund n-aveau nici o șansă să învingă. Unii dintre ei au înțeles acest lucru. Și pentru că aceștia doreau să-și păstreze nealterate pozițiile, au trecut de partea pretendentului. Din rîndul lor două nume de mari boieri : Radu Borcea și Nanu Pascal. Cei doi, așa cum apare într-un hrisov domnesc din iunie 1434, și-au pus semnătura alături de cea a lui Vlad Dracul. Într-un act din iulie 1435, dat de Vlad la Tîrgoviște, Radu Burcea și Nanu Pascal fac parte din rîndurile martorilor pretendentului.

În iulie 1435, brașovenii au scris comitelui secuiesc Mihai Iakch că Alexandru Aldea murise și că Țara Românească are un nou domnitor —, e vorba de Vlad Dracul —, știre inexactă la acea dată : Alexandru Aldea era

doar foarte grav bolnav, iar Vlad în continuare pretendent.

Momentul luării domniei, în asemenea împrejurări, era favorabil. De acest moment Vlad, după cum era și normal, a încercat să profite.

În legătură cu tentativa lui de a lua domnia există două versiuni. Una susține că Vlad a pornit din Transilvania peste munți, că l-a întâlnit pe Alexandru Aldea într-o luptă, că l-a răpus cu acest prilej, după care s-a înscăunat ca domn. După altă versiune, cea a cronicarului Ducas, rezultă că Vlad Dracul ar fi primit din partea împăratului Bizanțului o mare corabie la bordul căreia s-a ambarcat îndreptându-se spre Țara Românească. La Cetatea Albă ar fi fost întâmpinat de o delegație de mari boieri care l-ar fi recunoscut ca voievod. După care ar fi pătruns în țară, omorându-l pe Dan al II-lea.

Care versiune este cea reală ? După toate probabilitățile prima versiune. Și iată de ce. În preajma anului 1435, Vlad deținea în Transilvania o poziție fermă, avea venituri deloc neglijabile, avea o curte a sa, se bucura de sprijinul unor orașe puternice. Din Transilvania putea urmări mai ușor evenimentele din Țara Românească decât din Bizanț, era mai aproape de ele. De aici putea pătrunde mai repede și cu mai multe trupe în Țara Românească. În afară de aceasta, interesele Ungariei reclamau un domn muntean independent față de Poartă, pentru a face din Țara Românească un stat tampon între ea și Imperiul otoman, element extrem de important sesizat, de altfel, și de Laonic Chalcocondil.

Tentativa cuceririi tronului de către Vlad în prima parte a anului 1435 a reușit pentru moment. În toamna aceluiași an, oști otomane au pătruns în Țara Românească pentru a înscăuna ca domn pe un fiu al fostului voievod Dan al II-lea, de partea căruia trecuseră unii sfetnici ai lui Alexandru Aldea. Vlad, văzându-și domnia amenințată, a cerut sprijinul Transilvaniei. La 16 iulie 1436, emisari ai lui Vlad au semnat o înțelegere cu brașovenii. Satisfăcut de modul în care a fost realizat și de clauzele acordului, Vlad a făgăduit orașului Brașov „frăție neuitată și amicitie cît va trăi“. În septembrie același an a avut loc într-o localitate de lângă Brașov, o întâlnire a apropiaților lui Vlad, în care s-au elaborat planurile unei expediții în Țara Românească. Expediția desfășurată în toamnă a fost urmată imediat de o ripostă hotărîtă a otomanilor, care după ce au pustiit Țara Românească au trecut în Serbia, unde au ocupat două cetăți. În ciuda acestei acțiuni de pedepsire, Vlad n-a putut fi alungat din țară, reușind să păstreze sceptrul pentru care luptase atît.

LA CÎRMA ȚĂRII

Vlad-vodă și-a început domnia cu unele acte generoase : a răsplătit pe cei apropiați, a întins brațele celor nehotărîți sau potrivnici. Făgărășenilor, celor ce fuseseră alături de el în clipele de cumpănă, le-a dat privilegii. La 8 aprilie 1437 a reînnoit în Tîrgoviște negustorilor brașoveni — care în ciuda înțelegerii nu i-au dat nici o mîină de ajutor — avantajele comerciale obținute de la predecesorii săi.

Și pentru că dorea să se știe că s-a așezat temeinic în scaun, l-a trimis pe spătarul Dragotă la Brașov să preia de acolo suma de 20 000 de aspri pe care boierul Neagoe, rebel față de domn, o depusese în contul locuitorilor din Rîșnov ca să găsească la ei sprijin. În caz de refuz, a spus Dragotă brașovenilor, Vlad-vodă își va arăta mînia.

Vlad avea în minte planuri mărețe. El țintea să pornească împotriva Porții pentru a reda Țării Românești deplina neatîrnare. Dar pentru a reuși avea nevoie și de împrejurări internaționale favorabile.

În acel timp, în Ungaria au fost date unele legiuri cu caracter militar care creau un cadru prielnic luptei antiotomane. Împăratul Bizanțului, avîndu-i pe turci în coastă, depunea efor-

turi stăruitoare pentru încropirea unei alianțe antiotomane.

Franța și Anglia se găseau încleștate într-un conflict denumit de istorici Războiul de 100 de ani. Datorită lui, privirile celor două țări nu erau îndreptate spre expansiunea otomană în Europa.

Un reazem ar fi putut avea Vlad în statul condus de Sigismund, protectorul său. În acel timp însă Ungaria și Transilvania treceau prin momente dificile. Încă mai persistau urmele incursiunilor otomane în regatul ungar și Transilvania devenise — datorită exploatării nemiloase a țărănimii de către nobilimea nesătulă — teatrul mării răscoale de la Bobilna. În aceste împrejurări, Ungaria nu-și putea permite să scoată dinlăuntru țării forțe armate pentru a le trimite împotriva Porții.

Mai rămânea Serbia. Copleșit de forța otomană, despotul sîrb George Brancovici a fost silit să cedeze sultanului unele teritorii.

Deci împrejurările nu îi erau favorabile. La ele se mai adăuga un fapt. Vlad cucerise tronul cu ajutorul lui Sigismund. Acesta din urmă era, pe față, dușmanul sultanului. Ca să nu piardă coroana voievodală, Vlad avea o singură soluție : să treacă de partea Porții. Și deși un asemenea gest amîna pentru mai tîrziu momentul cuceririi deplinei libertăți externe, Vlad l-a făcut. E adevărat, cu inima îndoită.

În 1437, după cum relatează Ducas, Vlad a plecat în Imperiul otoman însoțit de o suită numeroasă pentru a-l întîlni pe sultan. În acel

timp, Murad al II-lea se găsea la Brussa, în Asia Mică. Primit de padişah, Vlad i-a jurat credință. În cadrul convorbirii avute cu sultanul, pentru a-i „cîştiga“ bunăvoința, Vlad a declarat că va permite Porții să folosească teritoriul Țării Românești ca loc de trecere spre Transilvania.

Vorbele lui Vlad, angajamentele luate de el l-au bucurat foarte mult pe Murad al II-lea. Îmbrățișîndu-l cu căldură, sultanul l-a rugat pe Vlad să ia masa împreună. Vlad a acceptat. După aceea Murad al II-lea l-a încărcat pe Vlad și pe cei 300 de curteni din suita domnului muntean cu daruri de valoare. Nu după mult timp, vestea și fastul întrevederii de la Brussa au ajuns exagerate în Europa, după cum lasă să se deslușească o scrisoare a raguzanilor din 3 iulie 1437.

Înainte de a se îndrepta spre Brussa, Vlad s-a gîndit, fără îndoială, la toate consecințele gestului său. Știa că unii îl vor înțelege. Știa, de asemenea, că alții nu vor fi de acord cu închinarea sa față de Poartă. Printre aceștia din urmă s-au numărat brașovenii. Pentru a le desluși gestul său, Vlad le-a trimis carte, scriindu-le : „Și vă rog să mă înțelegeți cum mi-am lăsat eu copilașii, ca să fie măcelăriți [...] pentru pacea creștinilor...“ Vorbele lui Vlad erau clare. Orice om cu minte le putea înțelege...

Intr-o direcție nedorită. Către sfîrșitul anului 1437, la 9 decembrie, Sigismund a încetat din viață în localitatea Znaim. În aceste îm-

prejurări, tronul a fost încredințat lui Albrecht de Habsburg, ginerele celui decedat.

La moartea lui Sigismund, mișcarea husită aparținea trecutului. Probleme de prim-ordin pentru Ungaria erau în acel timp marea răscoală țărănească din Transilvania și pericolul otoman. La acestea se adăuga ostilitatea fățișă dintre noul rege și nobilimea maghiară.

O altă preocupare pentru Albrecht era Vlad, de curînd trecut de partea turcilor, fapt care adusese, practic, pericolul otoman la poalele Carpaților. În mod normal, Albrecht ar fi trebuit să intervină imediat pentru „a-l cumiți” pe Vlad. Dar forțele sale militare erau slabe. În plus, nobilimea — după cum presupunea noul monarh — ar fi făcut totul pentru a-l împiedica să biruie, deoarece o victorie i-ar fi întărit pozițiile. În aceste împrejurări, pentru a-și pune la adăpost frontiera sudică, Albrecht i-a încredințat „credinciosului nostru ilustru Vlad, voievod al părților de peste munți” (după cum scria el brașovenilor, la 4 februarie 1438), paza lanțului carpatic.

Atitudinea lui Albrecht față de Vlad n-a fost determinată numai de animozitățile dintre el și propria-i nobilime. Albrecht aflase din surse sigure că turcii pregăteau invadarea regatului maghiar. Dacă Albrecht l-ar fi decretat pe Vlad inamic, domnul Țării Românești ar fi stat alături de otomani. Apropiindu-l, regele Ungariei făcea din Țara Românească un stat tampon, ceea ce, evident, era de preferat unei alte situații.

Dificultățile prin care trecea Ungaria în 1438 l-au determinat pe Murad al II-lea să profite de situație și să intensifice pregătirile de război. Preluând comanda supremă a oștirii, sultanul a trecut Dunărea pe la Nicopole, intrând în Țara Românească. Vlad, informat despre raportul de forțe dintre armatele otomane și cele maghiare, a trecut de partea lui Murad. Această alăturare a sa — a lăsat el să se înțeleagă — era o consecință logică a convorbirilor de la Brussa.

Oștile reunite au pătruns în Transilvania pe la Porțile de Fier. Aici a încercat să le oprească înaintarea, fără succes pînă la urmă, cneazul român Cîndea, din Hațeg. De la Porțile de Fier, Murad s-a îndreptat spre Sibiu pustiind totul în cale, pustiire care s-a adăugat puternicei foamete ce bîntuia întreaga Transilvanie. Ajunși la Sebeș-Alba, turcii au luat cu asalt orașul. Înconjurat de ziduri groase și apărat cu îndirjire de cei din cetate, orașul transilvan a reușit să reziste un timp. Înfuriați de riposta primită, turcii au decis să distrugă așezarea și să pedepsească amarnic pe apărători. Printre ei se aflau și un număr de tineri studenți, Sebeș-Alba avînd o școală ce se bucura de un binemeritat prestigiu. Într-un moment de răgaz, cel dinaintea asaltului ce se anunța decisiv, Vlad s-a apropiat de zidurile orașului adresîndu-se bravilor apărători cu sfatul că cel mai înțelept lucru ar fi să se predea, pentru a putea să-și salveze bunurile și viața. Vlad le-a mai spus că „Cetățenii frunțași“, după dorința turcilor, „vor fi duși în

Țara Românească, de unde el îi va lăsa să se întoarcă acasă". În ceea ce privește pe târgoveții de rînd și pe țărani adăpostiți în spatele zidurilor, ei ar urma, după aceeași dorință a otomanilor, să fie duși în Turcia, „dar el va face ca să revină de acolo“. Ascultîndu-l pe Vlad, pe care locuitorii îl cunoșteau dealtfel, apărătorii cetății, cu excepția unui singur grup care lupta într-un turn, s-au predat. Turnul a fost cucerit de turci abia atunci cînd flăcările au început să-l mistuie. Printre cei care l-au apărat cu atîta îndîrjire s-a numărat și un tînăr de la Școala din Sebeș-Alba. În amintirea acestui erou anonim, turnul, refăcut după plecarea turcilor, a fost denumit „Turnul studentului“.

După acest episod, otomanii au trecut prin foc și sabie localitățile Cîlnic, Mediaș, Sighișoara. Apoi au încercat să ia cu asalt Sibiul și Cetatea de Baltă, tentativă rămasă fără rezultat. De aici s-au îndreptat spre Brașov. Ajunși sub zidurile orașului, turcii au început să-l asedieze. Neizbutind în încercarea lor, s-au mulțumit doar cu prădarea cartierelor marginase, aflate în afara zidurilor cetății, după care, încărcați de pradă, au părăsit Transilvania prin pasul Branului.

Deși turcii n-au întîmpinat în calea lor o ripostă hotărîtă din partea armatei lui Albrecht, ei au părăsit Transilvania, după cum am arătat, extrem de repede. Graba lui Murad al II-lea și-a avut totuși justificarea ei. Cronicarul Ducas a notat că sultanul s-a temut în vara anului 1438 că Vlad, de conivență cu

ungurii, ar fi putut ataca spatele armatei otomane și liniile ei de aprovizionare. O afirmație asemănătoare o găsim și la Phadulach, secretarul sultanului. Un alt cronicar turc, Nesri, a menționat faptul că un comandant otoman, este vorba de Isac-beg, i-a raportat lui Murad al II-lea că Vlad dă semne de nestatornicie și că, deci, nu se poate conta ferm pe el. Ținând seama de veștile primite, biruitorul Murad al II-lea a dat ordin de părăsire grabnică a Transilvaniei. Și pentru a-și ascunde adevăratele sentimente față de Vlad-vodă, sultanul, la despărțirea sa de domnul Țării Românești, l-a copleșit cu daruri. Ajuns însă la Giurgiu, padișahul a poruncit fortificarea cetății și întărirea garnizoanei, fapte care n-au trecut neobservate de Vlad.

A mai căzut o redută. După incursiunea din Transilvania, Murad al II-lea a înțeles că atacarea regatului maghiar prin Serbia era o acțiune militară mult mai ușoară. Și iată de ce. Pentru a putea îngenunchea Ungaria, sultanul ar fi trebuit să aibă graniță comună cu regatul lui Albrecht, ca să nu fie nevoit să străbată un teritoriu nesigur, cum putea fi oricând, Țara Românească. Serbia prezenta avantajul, în comparație cu Țara Românească, că dispunea de forțe militare slabe. În afară de aceasta, în Serbia, la data respectivă, anarhia feudală slăbise mult puterea statală.

În 1439, Murad, după pregătirile de rigoare, a pornit la atac. Acțiunea a debutat cu devastarea părții de apus a Serbiei. Episodul a fost

urmat de luarea cu asalt a cetății Smederevo, reședință a statului feudal sîrb. În fruntea oștirii asediatoare se afla însuși sultanul. La 18 august 1439, ultima reședință a despotului sîrb a căzut în mîna turcilor.

Asediații ar fi putut rezista probabil cu oarecare succes, dacă ar fi primit din partea lui Albrecht un ajutor prompt și masiv. Dar Dieta de la Buda, exprimînd punctul de vedere al mării nobilimi, a declarat că regele este obligat să apere, în primul rînd, țara cu forțe proprii. Dacă acest lucru n-ar fi posibil, abia într-o asemenea împrejurare trebuia să recurgă la sprijinul militar al cetelor nobiliare. Obstrucționat de Dietă, Albrecht a reușit să strîngă o armată cifrată la aproximativ 20 000 de luptători, certați întru totul cu disciplina, cu care a pornit în ajutorul celor asediați. La inconvenientul arătat s-a adăugat curînd și dizenteria, care a făcut adevărate ravagii în rîndurile oștirii.

Actele de indisciplină se țineau lanț. Ostașii și nobilii-comandanți refuzau să execute ordinele date de Albrecht. Dezertările, izolate la început, luară treptat proporții, fapt care a făcut ca oștirea să scadă văzînd cu ochii. Rămînînd doar cu o mîină de oameni — printre ei se afla și banul de Severin, de curînd instalat în funcție, Iancu de Hunedoara —, regele a ordonat oprirea înaintării. După care, nereușind să restabilească ordinea și disciplina, Albrecht a hotărît retragerea. În timpul retragerii, ostașii lui Albrecht, răsîpînduși în cete, s-au dedat la o serie de prădăciuni. Iancu, revenit la Severin, cu puțina oaste pe care o avea, a respins unele

atacuri otomane, după care a trecut Dunărea și a atacat gruparea turcească din zona Vidinului obținând câteva succese.

Regele, bolnav, s-a înapoiat în Ungaria. La 27 octombrie 1439, într-o localitate de lângă Strigoniu, Albrecht a murit în floarea vârstei, fără a mai apuca nașterea fiului său, cunoscut sub numele de Ladislau Postumul.

După moartea regelui Albrecht, nobilimea maghiară s-a împărțit în două tabere. Unii magnați, avînd în frunte pe Cilli, Garai, Ujlaki și Szecsi, erau de partea reginei-văduve Elisabeta. Sprijinind-o pe regină, ei urmăreau să proclame ca suveran pe copilul așteptat de Elisabeta, pentru a face din el un simplu figurant, conducerea statului rămînîndu-le în întregime.

Cea de a doua tabără, tot atît de influentă, dorea în fruntea statului un rege adevărat, puternic, capabil să le apere proprietățile feudale.

Într-o atmosferă de mare tensiune, Dieta și-a început lucrările la Buda, în ziua de 1 ianuarie 1440. Luînd cuvîntul în cadrul ei, Elisabeta a cerut celor prezenți să-i acorde tot sprijinul pentru a putea conduce regatul pînă la nașterea moștenitorului regal, idee care a fost îmbrățișată de majoritatea membrilor. După cuvîntarea reginei a vorbit Iancu de Hunedoara. El a arătat că pericolul otoman, ce ajunsese la granițele Ungariei, reclama înscăunarea imediată a unui rege și că el nu putea fi altul decît Vladislav al III-lea Jagello, suveranul Poloniei. Vladislav, a adăugat Iancu de Hunedoara,

odată cu tronul va deveni și soțul Elisabetei. După moartea lui Vladislav, coroana va fi atribuită copilului așteptat de regină. Considerată ca înțeleaptă, propunerea lui Iancu de Hunedoara fu votată de Dietă. Ea prinse viață în vara aceluiași an, când Vladislav, la 17 iulie 1440, a primit din mîna arhiepiscopului de Strigoniu coroana regală.

Prezența lui Vlad alături de Murad a fost privită de transilvăneni cu ostilitate. Din această cauză raporturile dintre Țara Românească și Transilvania au devenit tot mai încordate. Ele au cunoscut un moment critic atunci când garnizoana cetății Bran a prins, ucis și jefuit pe un oarecare Zanvel, neguțător din Tîrgoviște. După lista bunurilor prădate de cei din garnizoană — 250 de florini, 500 de perperi, 3 000 de aspri, un inel de aur, haine de postav de Ypres — s-a dedus, întemeiat dealtfel, că Zanvel era un negustor cu stare, deci negoțul atinsese în Țara Românească un nivel destul de ridicat.

După cum era și firesc, Vlad a scris brașovenilor cerînd restituirea celor furate. În aceeași scrisoare el a menționat, pe bună dreptate, următoarele : „...îmi pun capul să-mi dau averea bucuros să nu vi se întîmple vouă vreun rău. Și pe lîngă asta mă silesc și mă gîndesc să fie tot așa și de aici înainte... Dar voi vă purtați cu gînd rău asupra mea“.

Într-o altă epistolă, referindu-se la același incident, el a dat întregii întîmplări o coloratură politică. Iată pasajul din scrisoare : „...m-am lipit de voi, ca să aibă săracii mei

bine de la voi și să se hrănească slobozi și ai voștri și ai noștri, și aici și acolo. Acum însă văd că săracii mei nu pot să se hrănească slobozi, din pricina pîrcălabilor de la cetate, cari îi pradă și-i jupuiesc fără lege. Spuneți-mi, pentru ce fel de vină se prăpădesc săracii mei? Nu sînt și eu în stare să pot face dreptate săracilor mei? Vă rog, dar, ca pe niște prieteni, spuneți pîrcălabilor acelora că, dacă-mi sînt prieteni, să-i povățuiască Dumnezeu să nu mă despartă de stăpînul meu craiul și de sfînta coroană, căci asta n-ar fi dorința mea“.

O SABIE VITEAZĂ

Vlad dovedise pînă atunci o suplețe politică deosebită. Neavantajat geograficește, el trebuia să adopte o atitudine conformă cu situațiile reale, lucru pe care și l-au propus mulți suverani, dar pe care l-au reproșat doar unii dintre ei. Avînd un imperiu puternic în sud, un stat la nord ce trecea prin momente critice, Vlad nu putea fi decît alături de Poartă, pentru a păstra țării sale neatîrnarea.

Din fericire în Ungaria apăruse pe firmament un nume nou, Iancu de Hunedoara. Tatăl lui Iancu, român de origine, a făcut parte din garda regală. Pentru merite deosebite el a primit din partea coroanei domeniul cu castelul Hunedoara. Iancu, în tinerețe, a servit sub comanda despotului sîrb Stefan Lazarevici, iar mai apoi, sub cea a episcopului de Zagreb, a comandat un mic detașament de cavalerie, în fruntea căruia a repurtat primele sale succese militare. În vara sau toamna anului 1430 Iancu a intrat, ca și tatăl său cu ani în urmă, în serviciul direct al regelui Sigismund. În această vreme, după mărturii contemporane, Iancu era un bărbat de statură mijlocie, bine legat, cu grumaz puternic, cu păr castaniu, cu ochii mari, fața rumenă. Un an mai tîrziu, în toamna lui 1431, Iancu l-a însoțit pe Sigismund în Italia.

Aici el a intrat în slujba ducelui Milanului, în serviciul căruia a stat câțiva ani. În 1434 îl găsim pe Iancu la Basel, în Elveția, unde îl întovărășea pe regele său Sigismund. În anii 1436—1437, în aceeași calitate de soldat al regelui, Iancu a participat la campania dusă de Sigismund în Cehia, împotriva husiților. De la cei pe care i-a învins cu dificultate a deprins folosirea pe scară largă a infanteriei, a tunurilor ușoare, întrebuintarea carelor ca mijloc de apărare prin așezarea lor în cerc, legate cu lanțuri.

În anul 1438, Iancu se găsea tot în Cehia. Către sfârșitul aceluiași an, el a fost numit ban de Severin. În această calitate avea de apărut de atacurile turcilor cetățile Severin, Gureni, Orșova și Mehadia. Un an mai târziu, după cum am văzut, Iancu a participat la campania condusă de Albrecht pentru despresurarea cetății sârbești Smeredevo. Acum Iancu avea în jur de 30 de ani. Vădea la această vîrstă încă tînără o serioasă pregătire militară, dar și talente politice, așa cum au arătat-o elocvent lucrările Dietei din 1440. Pentru titlul de rege al Ungariei candidau despotul sîrb Gheorghe Brancovici — pe atunci pribeag — și Ladislau Postumul, fiul lui Albrecht. Venirea lui Brancovici sau a lui Ladislau în fruntea Ungariei, prin lipsa lor de autoritate, ar fi dat naștere, fără îndoială, la serioase tulburări, ceea ce ar fi putut grăbi procesul de eroziune a statului, proces care a luat sfîrșit un secol mai târziu, în mlaștinile de la Mohács.

Propunerea foarte înțeleaptă făcută Dietei de Iancu, după cum s-a mai arătat, a fost votată. Pentru aducerea lui Vladislav în fruntea țării, care era și rege al Poloniei, unii nobili îi vor purta pică lui Iancu pînă la moarte. Dacă propunerea făcută a nemulțumit pe unii reprezentanți ai mării feudalități, în schimb ea a avut darul să lege o strînsă amiciție între noul rege și Iancu. Ca răsplată a celor făcute pentru el, dar și ca o recunoaștere a realelor calități ale banului de Severin, Vladislav l-a numit pe Iancu într-una din cele mai înalte demnități ale regatului, cea de voievod al Transilvaniei și comite al Timișoarei, păstrînd în același timp și vechea calitate, cea de ban al Severinului.

Neutralitate. Ungaria avea, așadar, un rege nou. Vîrsta lui : 20 de ani. Necunoscînd realitățile noii sale țări, obstructionat de o parte a mării feudalități, el a fost de la început un suveran fără personalitate.

Cunoscător al realității din regatul maghiar, ca și al celei otomane, Vlad a adoptat față de ambele state o atitudine neutră. În unele momente, ca în 1439, spre exemplu, profitînd de un context favorabil, a luat cu asalt și a cucerit Chilia.

Această politică de-sine-stătătoare a fost rău privită și de Ungaria și de Imperiul otoman. Iancu de Hunedoara, care plănuia un atac antiotoman, ar fi vrut ca în fruntea Țării Românești să se afle un voievod care să-i fie devotat, un domn ostil Porții. Vlad, însă, era departe de a fi un astfel de suveran. Turcii, la rîn-

dul lor, au intuit că Vlad „mima“ neutralitatea, că în sinea lui era un inamic al Porții și că mai devreme sau mai târziu, la momentul oportun, el va scoate sabia împotriva sultanului.

Și cum turcii erau foarte aproape de declanșarea unei campanii militare împotriva Ungariei, nevrînd să se complice cu urmărirea atentă a poziției lui Vlad, au decis să treacă la măsuri de mîină forte. Aceste măsuri au însemnat, în final, scoaterea lui Vlad din domnie și întemnițarea lui pe teritoriul otoman.

Data exactă cînd s-a întîmplat acest lucru nu este cunoscută. Istoricii au plasat-o în perioada octombrie 1441—septembrie 1442. Scoaterea din domnie, întemnițarea au fost prezentate de cronicari în diverse chipuri. Cronicarul Nesri a susținut că, după asediul năreusit al Belgradului, Isac-beg i-a atras atenția sultanului că pe Vlad nu se poate conta nici în prezent și cu atît mai puțin în viitor și că deci cea mai bună măsură ar fi îndepărtarea lui. În aceeași ordine de idei, Isac-beg i-a sugerat sultanului să-l scoată din domnie și pe Gheorghe Brancovici. Receptiv la cele spuse de Isac-beg, continuă cronicarul turc, Murad al II-lea i-a chemat pe ambii principii la Poartă. Brancovici, temător, n-a dat curs chemării. Vlad, încrezător în „steaua“ sa, a plecat spre capitala Imperiului otoman, împreună cu cei doi fii : Vlad și Radu. Ajuns la Poartă, Vlad Dracul a fost închis în închisoarea din localitatea Gallipoli.

După Ducas, domnul muntean ar fi fost trimis legat la Gallipoli, iar cei doi fii ai lui Vlad,

aduși mai târziu în imperiu, au fost internați la Nymphaion, în Asia Mică.

La rîndul lui, Chalcocondil a acreditat ideea că Vlad s-ar fi refugiat în Turcia după luna septembrie 1442, ca urmare a adversității manifestate față de el de Iancu de Hunedoara, afirmație care, se pare, n-ar corespunde realității

După scoaterea din domnie a lui Vlad, turcii au instalat în fruntea Țării Românești pe Mircea, un al treilea fiu al celui mazilit. În timpul scurtei sale domnii, adevărații stăpîni ai țării au fost comandanții otomani.

Bătălia de pe Ialomița. Pentru Ungaria, Țara Românească reprezenta „cheia” apărării sale în fața pericolului otoman. Dacă voievodul Țării Românești era un aliat al Ungariei, coroana maghiară putea fi mult mai liniștită în ceea ce privește securitatea teritoriului său. Dacă, în schimb, domnul român gravita în jurul Porții, atunci oștile otomane puteau începe atacarea Transilvaniei și Ungariei de pe înălțimile Carpaților. Într-o asemenea împrejurare, apărarea transilvaniei devenea o operație mai mult decît dificilă.

În momentul în care Vlad a fost înlăturat de la domnie — oscilant pînă atunci în raporturile cu țările vecine, deci nesigur pentru coroana maghiară — Ungaria a respirat ușurată. Aducerea imediat în fruntea statului muntean a unui domnitor plecat turcilor, dar mai ales ocuparea Țării Românești de către detașamente

otomane l-au făcut pe Vladislav — fără îndoială — să-l regrete pe Vlad.

În toamna anului 1441 otomanii au început pregătiri febrile în vederea invadării Ungariei. Despre aceste preparative Vladislav a luat cunoștință relativ repede, printr-o scrisoare primită din Raguza. După terminarea pregătirilor, în primăvara anului următor turcii au început înaintarea. Ea a avut ca punct de plecare Țara Românească. Avînd de străbătut pînă la granița cu Transilvania un drum scurt, otomanii au reușit să-l surprindă pe voievodul transilvan.

Turcii au intrat în Transilvania pe la Turnu Roșu. De aici ei s-au îndreptat spre Sibiu, oraș pe care l-au asediat. Apărat cu strășnicie, Sibiul a rezistat.

Stopați în tentativa lor, otomanii s-au îndreptat atunci spre Alba Iulia, unde au ajuns înainte ca Iancu să aibă răgazul să adune o armată prea numeroasă. Lupta dintre cele două oști s-a dat în condițiile unui dezechilibru de forțe, la Sîntimbru, pe malul Mureșului, la 18 martie 1442. În toiul crîncenei încleștări — care s-a încheiat cu victoria turcilor — a fost ucis episcopul de Alba Iulia, Gheorghe Lepeș, cel care, prin măsurile excepționale de înăsprire a exploatarii feudale, i-a împins pe țărani transilvăneni la răscoala din 1437, numită de la Bobîlna.

După luptă, Iancu, cu bruma sa de oștire, s-a închis în cetatea Alba Iulia. Turcii, în loc să ia cu asalt cetatea, s-au răspîndit prin împrejurimi după pradă, ceea ce i-a oferit voievodu-

lui transilvan răgazul necesar regrupării forțelor sale.

Între timp, Iancu, dînd dovadă de mare curaj, la numai cinci ani de la răscoala de la Bobîlna, a proclamat ridicarea generală la oaste. Cu forțe mult sporite, voievodul Transilvaniei a părăsit cetatea, pornind în urmărirea invadatorilor. Mezid-bei, comandantul oștirii otomane, văzîndu-se urmărit, a ordonat regruparea și dispunerea armatei în linie de bătaie. Înainte de începerea luptei, Mezid-bei a poruncit ostașilor săi să-și îndrepte atacurile, în primul rînd, împotriva lui Iancu pentru a-l ucide. Despre acest ordin s-a aflat repede în tabăra transilvană. Pentru a dejuca planul lui Mezid-bei, un mic nobil transilvan s-a oferit să schimbe cu Iancu de Hunedoara armura și armele.

Lupta — nelocalizată cu precizie nici pînă astăzi — a început în ziua de 22 martie. De data asta Iancu a comandat o oștire mult mai numeroasă decît în ciocnirea anterioară cu turcii. Ostașii lui Mezid-bei, ascultînd cu sfințenie ordinul de a-l ucide pe Iancu, și-au concentrat toate eforturile în direcția în care se zăreau platoșa și sabia voievodului transilvan. La un moment dat, ostașii Semilunei au început să-și manifeste zgomotos bucuria: căzuse cel pe care ei îl luaseră drept Iancu. Rămas fără supraveghere din partea dușmanului, voievodul Iancu și-a condus ostașii calm, meticulos, la victorie. Dați peste cap de asalturile creștinilor, otomanii au prins a bate în retragere. Cînd moartea l-a răpus pe Mezid-bei și pe fiul său, retragerea s-a transformat într-o

fugă generală. Profitînd de situație, cei luați prizonieri de către turci s-au răscolat.

După alungarea otomanilor peste Carpați, trupele lui Iancu au pătruns în Țara Românească. Vestea victoriei lui Iancu de Hunedoara s-a răspîndit în întreaga Europă, spre bucuria întregii creștinătăți. Sultanul, la rîndul lui, după aflarea celor petrecute pe cîmpul de bătălie, a ținut repede sfat. La capătul consfătuirii el a hotărît trimiterea unei solii de pace la Buda, capitala Ungariei. Solia a cerut lui Vladislav cedarea Belgradului sau plata unui tribut anual, cerere respinsă de suveranul maghiar.

Refuzul lui Vladislav l-a determinat pe Murad al II-lea să înceapă o nouă campanie împotriva Ungariei. Comanda oastei otomane — cifrată de unii cronicari la 80 000 de oameni — a fost încredințată beglerbeiului Rumeliei, Șehabeddin. Acesta, avînd în subordine șase mari bei și sangiaci, primise din partea sultanului următoarea misiune : să-l alunge și să-l ucidă pe Basarab, domnul Țării Românești, să ocupe teritoriul muntean și să-l transforme în pașalic, după care să pătrundă în Transilvania pentru a o trece prin foc și sabie.

În august 1442, marea oaste condusă de Șehabeddin a trecut Dunărea pe la Nicopole. Proaspătul domn al Țării Românești, neputînd stăvili puhoiul, s-a retras în zona subcarpatică așteptînd ajutor de la Iancu. Neîntîmpinînd nici o rezistență serioasă, turcii au înaintat nestingheriți în interiorul Țării Românești. La finele lunii august, ei au ocupat fără lupte

Tîrgoviște. După acest episod, considerîndu-se prea devreme victorioși, soldații inamici s-au împrăștiat după pradă. Apoi ei și-au continuat înaintarea pe valea Ialomiței cu intenția de a pătrunde în Transilvania. În acest moment, la 2 septembrie 1442, într-o zonă muntoasă, strîmtă, Iancu, în fruntea oștilor reunite, i-a atacat pe turci. Lupta, extrem de crîncenă, a durat de dimineață și pînă tîrziu după apusul soarelui. În timpul încleștării au căzut un sangiac și patru bei. Izbiți cu furie, adversarii au dat bir cu fugiții. Iancu, urmărindu-i îndeaproape, a smuls turcilor o splendidă victorie militară. Aruncînd tot ce aveau asupra lor, ostașii otomani, cîți mai rămăseseră în viață, s-au îndreptat spre Dunăre. În mîna învingătorilor a căzut o pradă imensă : haine de mătase, postavuri, podoabe, 5 000 de cămile, un mare număr de cai, steaguri, tunuri, corturi etc. Această captură a fost atît de mare, încît — după cum spune o mărturie contemporană — mulți dintre locuitorii Țării Românești s-au îmbogățit de pe urma ei.

Dezastrul de pe Ialomița l-a afectat adînc pe sultan. Profund îndurerat, îmbrăcat în negru, el s-a închis în palat refuzînd să vadă pe cineva și chiar să mănînce. Murad al II-lea, socotindu-l vinovat de dezastru pe Șehabeddin, l-a înlocuit din înalta funcție militară cu beiul Hassan.

Vestea luptei de pe Ialomița a făcut repede înconjurul Europei. Aceeași veste a avut darul să-l determine pe Vlad Dracul să-și schimbe

atitudinea față de Ungaria, deocamdată gînd ascuns.

În ultimele luni ale anului 1442, Iancu, în fruntea armatei sale victorioase, a trecut Dunărea împrăștiind oștile otomane. După aceea el a încercat să cucerească Vidinul, dar fără succes, reîntorcîndu-se apoi la el în țară.

Basarab, după ce l-a ucis pe Mircea, fiul lui Vlad Dracul, a ocupat tronul Țării Românești în decembrie 1442, cu ajutorul armat al lui Iancu de Hunedoara. Boierimea munteană l-a acceptat pe Basarab ca domnitor, dar de nevoie. În ochii ei — și nu numai ai feudalilor — Basarab a fost impus la domnie, n-a fost ales, așa cum cereau legile nescrise ale țării. Apoi, fiind protejatul lui Iancu, Basarab nu putea duce o politică de-sine-stătătoare; el trebuia în permanență să-și conjuge acțiunile sale cu cele ale Ungariei. Acest lucru, mai ales, a displăcut cel mai mult țării. Pînă la el mai toți voievozii au încercat — și de multe ori au reușit — să țină sus steagul libertății de acțiune. Cel mai aproape exemplu l-au avut în persoana lui Vlad Dracul. Acesta, în ciuda unei conjuncturi total potrivnice, izbutise să navigheze între cele două state rivale — Ungaria și Imperiul otoman — fără să se plece prea mult în fața uneia sau alteia.

Din adversitatea țării, Basarab al II-lea a dedus cu ușurință că va rămîne domn atîta timp cît va avea în spate pe Iancu, cu trupele lui. Concluzia aceasta l-a împins și mai mult în brațele protectorului său, fapt care a dus

inevitabil la înrăutățirea raporturilor sale cu boierimea.

Țara Românească, prin poziția sa geografică, interesa în cel mai înalt grad și coroana maghiară și Poarta. De aceea Ungaria a căutat să folosească această situație în sensul că războaiele ei cu turcii să se desfășoare pe largul spațiu carpato-danubian și nu pe teritoriul Transilvaniei sau al Ungariei. Pentru realizarea acestui obiectiv, Ungaria și-a propus subordonarea Țării Românești. Sprijinirea înscăunării lui Basarab al II-lea însemna, în fapt, un pas important în realizarea obiectivului enunțat mai sus.

Imperiul otoman avea în planurile sale, ca primă etapă, cucerirea întregii Peninsule Balcanice. În prima jumătate a secolului al XV-lea, acest plan era în mare parte realizat. La acea dată se găseau în afara Imperiului otoman numai țările române și câteva teritorii balcanice. De-a lungul anilor, Poarta a încercat în mai multe rînduri să cucerească Țara Românească. Tentativele sale au eșuat însă de fiecare dată. Tristele experiențe, ca cea de la Rovine, i-au făcut pe sultani să priceapă că subordonarea politică a țărilor românești era de preferat ocupației.

Pentru Poartă, țările române — prin poziția lor geografică, ca și prin resursele lor — îndeplineau condițiile ideale ale unei baze de atac. Ca să le poată folosi în acest scop, avînd în vedere că ele n-au putut fi cucerite, cel mai mulțumitor pentru Imperiul otoman ar fi fost ca aceste state să aibă în fruntea lor domni

credincioși Semilunei. Vlad Dracul, prin calitățile sale, era net superior lui Basarab al II-lea. Punctul nevralgic al lui Vlad, privit prin prisma intereselor Porții, era lealitatea sa. Oricum, cu toate tendințele sale de neatîrnare, Vlad prezenta mai multe garanții pentru Poartă decît Basarab al II-lea, acesta din urmă aliat declarat al Ungariei, deci adversarul deschis al Imperiului otoman. Și pentru că balanța atîrna evident de partea lui Vlad, sultanul a decis scoaterea fostului domn din închisoare și instalarea lui în fruntea Țării Românești.

Înainte de a pleca spre țară, Vlad a fost obligat să jure că nu va ridica pe viitor niciodată armele împotriva Porții, ceea ce el, evident, a făcut.

Data revenirii exacte pe tron nu este cunoscută. Ea s-a petrecut în primăvara anului 1443. În drum spre țară, el a fost întovărășit de un singur fiu, Vlad, cel de-al doilea, Radu, rămînînd mai departe ostateg.

Reîntoarcerea sa pe tron a fost salutată cu bucurie — toți îl preferau lui Basarab.

Vestea biruinței de pe Ialomița ajunsese și la urechile lui Vlad. Din informațiile pe care le strînsese cu privire la Iancu de Hunedoara, domnul Țării Românești a înțeles că dincolo de munți se afla, în sfîrșit, o sabie vitează. Astfel, Vlad, trecînd peste prudența de care ar fi trebuit să dea dovadă, s-a alăturat forțelor antiotomane. Pasul său în acest sens a fost determinat, printre altele, de următoarele două motive: Țara Românească stăpînea efectiv peste munți Țara Amlășului și Țara Făgăra-

şului. Dacă ar fi intrat în conflict cu Iancu, disputa militară pentru cele două teritorii ar fi devenit iminentă. Al doilea motiv privea raporturile cu Poarta. Desele războaie de cotropire duse de oştile otomane contra Țării Româneşti au arătat cu claritate intenţiile politice ale otomanilor. La aceste intenţii trebuie adăugate purtarea ostilă a sultanilor faţă de domnia români, ca şi intenţia Imperiului otoman de a şubrezi permanent prestigiul voievozilor români, în vederea totalei lor subordonări.

Preparative. Victoria de pe Ialomiţa a reactualizat papalităţii idea unei cruciade anti-otomane. Apelul semnat de papă a declanşat în întreaga lume catolică o vie activitate diplomatică. Burgundia, acceptînd ideea cruciadei, s-a angajat să ia parte la expediţie cu 9-10 galere pentru blocarea ştrîmătorii Bosfor şi Dardanele. Decizia ducelui Burgundiei, Filip cel Bun — care stăpînea şi Flandra — a fost determinată de interesul manifestat de negustorii flamanzi pentru această zonă geografică, avînd în vedere că ei exportau însemnate cantităţi de postav în Europa răsăriteană. Veneţia, la rîndul ei, cu interese comerciale, pe coasta grecească, a promis că va lua parte la cruciadă cu 10 galere, a căror echipare urma să fie făcută de statul papal. La această condiţie Veneţia a mai adăugat una : împăcarea Sfîntului Scaun cu ducatul Milanului. Un alt viitor participant la cruciadă s-a declarat Alfons, regele Aragonului. El a promis că va participa la proiectata acţiune militară cu 6 corăbii.

Cruciada, în concepția inițiatorilor, trebuia să salveze Constantinopolul din pericolul în care se afla de cîtva timp. În 1442, spre exemplu, capitala Bizanțului a fost supusă unui puternic asediu din partea turcilor. Prețul ajutorului apusean fusese plătit de Bizanț, în 1439, la Conciliul de la Florența. Cu acel prilej s-a semnat actul unirii celor două biserici, al cărui șef suprem — acesta era prețul de care aminteam — fusese declarat papa. Printre reprezentanții ortodocși care au semnat unirea s-au numărat și cei ai Moldovei : mitropolitul Damian, boierul Neagoe și protopopul Constantin. După cum au consemnat documentele vremii, purtătorii de cuvînt ai bisericii ortodoxe moldovene și-au pus semnătura pe istoricul act doar sub presiunea împăratului bizantin Ioan Paleologul, nu înainte de a declara că mitropolia Moldovei va continua să depindă din punct de vedere religios de patriarhia de Constantinopol.

În fața primejdiei otomane, Bizanțul a oferit un foarte prost exemplu. Unii dintre principii casei imperiale bizantine, pretendenți la tron, au părăsit tabăra creștină trecînd de partea turcilor. Mai mult decît atît, chiar unul dintre acești pretendenți a participat, în anul 1442, alături de armatele otomane, la asediul Constantinopolului.

În această vreme în Ungaria — țară direct interesată în izgonirea turcilor din Europa — aveau loc confruntări între Vladislav și Elisabeta, văduva lui Sigismund. Pentru a pune

capăt acestei stări de lucruri, papa a trimis în Ungaria, ca legat papal, pe cardinalul Giuliano Cesarini. După lungi parlamentări, cei doi adversari, Vladislav și Elisabeta, au căzut de acord să aibă o întrevedere. Ea a avut loc în orașul Győr, la 23 noiembrie 1442. Curînd după întrevederea amintită — al cărui conținut n-a răzbătut peste ani —, Elisabeta a murit pe neașteptate — 19 decembrie 1442. Prin dispariția ei, Vladislav a rămas singurul stăpîn al Ungariei.

În scurtă vreme, din zelul și aprinderea viitorilor cruciați n-a mai rămas mare lucru. Statele apusene, care se angajaseră să pornească la luptă, amîneau mereu ziua plecării. În fața acestei situații, împăratul Bizanțului s-a împăcat cu otomanii. Gestul său a avut și o altă cauză decît nerespectarea angajamentului luat de Apus. La întoarcerea sa de la conciliu, masele populare din Constantinopole l-au primit cu huiduieli. Apoi a acționat Sinodul din Constantinopol, care a anatemizat unirea celor două biserici. O atitudine ostilă față de deciziile Conciliului de la Florența a manifestat și marele duce al Kievului, care l-a revocat pe propriul său mitropolit.

La începutul anului 1443, Vladislav a ordonat pregătiri militare. Scopul lor : participarea la cruciadă. În același timp, depășind faza elaborării de proiecte, Iancu a început să pună pe picioare o armată redutabilă. O mare parte a ei a fost alcătuită din țărani, chiar din iobagi.

În vara anului 1443 a circulat zvonul înfrîngerii turcilor în Asia Mică. Vladislav, socotind că acum este momentul cel mai favorabil începerii campaniei, a accelerat pregătirile. La 22 iulie, Vladislav a părăsit Buda însoțit de oștirea sa. Puțin timp mai apoi, oastea lui Vladislav a făcut joncțiunea cu soldații lui Iancu și cu cei — puțini la număr — ai despotului Gheorghe Brancovici.

În condițiile unei iminente ciocniri între creștini și otomani, importanța lui Vlad Dracul a sporit considerabil, fiecare tabără dorind să-l aibă de partea sa. În această vreme, emisari burgunzi atrăgeau atenția ducelui lor că Vlad are o oaste foarte bună, care ar trebui atrasă de partea creștinilor. O atenție deosebită a manifestat acum față de domnul muntean și sultanul Murad al II-lea. După cum au consemnat o serie de cronicari ai timpului (Callimachus, Chalcocondil, Ducas și alții), Murad al II-lea i-a trimis vorbă lui Vlad-vodă că îi va restitui fiul ținut ostatec în caz că ar trece de partea Porții.

Înainte de începerea campaniei, regele Vladislav a ținut o consfătuire cu magnații unguri și poloni și cu boieri din Țara Românească. Cu această consfătuire preparativele erau pe deplin încheiate.

Campania cea lungă. După joncțiunea armatelor aliate, în apropiere de Belgrad, către sfârșitul lunii septembrie, oastea reunită și-a început înaintarea. Atunci, și mai târziu, pornirea expediției la începutul toamnei a fost

considerată de unii drept o greșeală, deoarece, inevitabil, anotimpul friguros — care era aproape — ar fi îngreuiat desfășurarea operațiilor militare. Data pornirii în acțiune n-a fost întâmplătoare, ci aleasă cu bună-știință. Turcii, lucru binecunoscut de toți, purtau războaie în perioada cuprinsă între 23 aprilie (Rouz î Hazr) și 26 octombrie (Rouz î Kism), adică din primăvară, pînă la sfîrșitul toamnei. Explicația alegerii acestei perioade trebuie căutată în faptul că oastea otomană, foarte numeroasă, se putea deplasa doar atunci cînd pămîntul era zvîntat sau marea liniștită. Cunoscînd acest lucru, Iancu a ales premeditat finele lui septembrie ca dată pentru începerea campaniei, în scopul de a surprinde nepregătită oastea otomană.

În privința traseului armatei creștine, au existat două propuneri. Legatul papal Giuliano Cesarini a pledat pentru atacarea Imperiului otoman de pe teritoriul Țării Românești. Pentru trecerea mai ușoară a Dunării s-a plănuit ca o flotă creștină venind din Marea Neagră să sprijine cu focul artileriei trecerea fluviului. Dintr-o serie de motive, flota nu și-a putut îndeplini misiunea. Din această cauză a fost acceptată cea de-a doua propunere. Această propunere prevedea parcurgerea rutei din dreapta Dunării. După trecerea marelui fluviu, oastea creștină, avînd în avangardă pe Iancu, a înaintat pe direcția sud-est. La trecerea râului Morava trupe turcești comandate de Isac-bei — cel înfrînt de Iancu în 1441 — au încercat să oprească înaintarea creștinilor, tentativă sol-

dată cu eșec. După ce a învins aceste trupe otomane, Iancu a accelerat înaintarea cu dublu scop : să lichideze resturile oștirii lui Isacbei și să împiedice o grupare a trupelor turcești în regiunile Vidin-Niș. În apropiere de Niș, voievodul transilvan a întâlnit un puternic corp de cavalerie otoman comandat de Zywan-beg. Acest corp avea ca misiune principală oprirea înaintării detașamentului creștin. Atacînd cu vigoare cavaleria otomană, Iancu a pus-o pe fugă, după care a intrat în Niș. În lupta cu spahiii s-a remarcat cneazul român Ion Ongor din Băești. După acest episod, Iancu a pornit cu trupele sale spre Sofia. În drumul parcurs acum a învins detașamentele turcești conduse de Hassan-beg și Turakhan-beg.

În timp ce Iancu înainta irezistibil spre inima fostului țarat bulgar, numeroase trupe turcești s-au concentrat la nord-est de Niș, amenințînd grav tabăra regală aflată la circa 2-3 zile de marș de avangarda creștină. Aflînd de concentrarea trupelor adverse, ce aveau în frunte chiar pe Murad al II-lea, Iancu face cale întoarsă îndreptîndu-se rapid spre Morava. La 3 noiembrie 1443 a avut loc, pe cîmpia din apropierea localității Niș, o luptă înverșunată, care a ținut pînă noaptea tîrziu. În această încleștare Iancu a ieșit biruitor, luînd un mare număr de prizonieri și capturînd o foarte bogată pradă, așa după cum rezultă dintr-o scrisoare trimisă de Iancu unui magnat maghiar, la 8 noiembrie 1443. Această victorie a făcut o puternică impresie în lumea creștină. Marele umanist italian Enea Silvio Piccolomini,

aflat în corespondență cu legatul papal, cardinalul Cesarini, a afirmat că o a doua biruință de talia celei din 3 noiembrie ar alunga definitiv turcii din Europa.

Victoria repurtată de Iancu, în ciuda părerilor emise atunci, n-a fost hotărîtoare. Cei care au cotate-o drept decisivă au scăpat din vedere faptul că grosul armatei otomane, condusă de sultan, nu intrase în luptă. Această armată se rezumase pînă atunci la acțiuni de hărțuială. Expectativa în care se afla sultanul își avea rațiunea sa. Iarna era pe aproape. Odată cu sosirea ei, Balcanii deveneau de netrecut.

În această vreme oastea creștină s-a îngroșat prin alăturarea unor detașamente sîrbești recrutate din regiunile ocupate de turci și a unui detașament muntean cifrat la vreo 7 000 de oameni și condus probabil de un fiu al domnului român.

Prezența românească în tabăra cruciată își are explicația sa. Iată cum a prezentat-o Callimachus : „Principe al unui popor nu prea numeros și neajutat de nici un sprijin din afară, prin bărbăția sa și prin virtutea alor săi a susținut războiul greu pentru toți creștinii laolaltă, mai mult timp decît se putea spera de la forțe așa de neegale“. Așadar, ceea ce-l făcuse pe Vlad să stea neutru în acel timp, să nu ia parte la război din prima zi au fost lipsa de sprijin din afară, ca și pierderile suferite în lupta inegală dusă împotriva Porții. Aceeași argumentare o găsim și la Bonfinius.

Trei zile după ciocnirea de lângă Niș a avut loc o nouă confruntare între cele două oști. De data aceasta în apropiere de Sofia. Aici creștinii au reușit să învingă un corp de oaste otoman cifrat la circa 40 000. După victorie cruciații au ocupat relativ ușor Sofia.

Drumul spre Adrianopole părea acum liber. După calculele creștinilor, în 6-8 zile ei urmau să ajungă sub zidurile capitalei Imperiului otoman. În calea lor cruciații aveau un singur obstacol de trecut: defileul Zlatița. Creștinii erau încredințați că vor reuși să treacă prin defileu. Încrederea în forțele lor era alimentată și de veștile sosite în tabără și care prevesteau o iminentă prăbușire a Imperiului otoman. Bulgari, bosnieci, sîrbi, albanezi îngroșau în fiecare zi rîndurile armatei lui Vladislav. În Albania, șefi locali atacaseră pe turci. Sîrbii din ținutul minier Novobrdo se răsculasera. În sudul Greciei despotul Dragases, viitorul împărat al Bizanțului, Constantin al XII-lea Dragases, trecea în revistă trupele înaintea atacării Porții.

Sosise însă iarna. Din cauza ei drumurile deveniseră anevoioase. Aprovizionarea se făcea acum mult mai greu. Ca și înaintea.

Pentru a ajunge sub zidurile cetății de scaun a sultanului, Iancu putea înainta prin valea Mariței — drum drept — sau prin trecătorile Balcanilor, adică prin pasul Zlatița. Iancu a ales cel de-al doilea drum, plecînd de la premisa că sultanul își va masa trupele pe ruta Filipopol-Adrianopole, rută mai scurtă și mai ușoară. Însă raționamentul pe care l-a făcut

Iancu — dealtfel foarte bun din punct de vedere al artei militare —, a fost intuit de sultan. În consecință, Murad al II-lea a luat măsuri pentru închiderea trecătorilor.

Înainte de luptă, sultanul a ținut sfat de război pentru stabilirea tacticii celei mai adecvate. Murad a propus angajarea unei bătălii hotărâtoare, punct de vedere sprijinit de Kasım-pașa, beglerbeiul Rumeliei. Beiul Tesaliei, Turakhan, a fost de părere ca oastea otomană să se retragă distrugând totul în cale și așteptând ca frigul și lipsurile să-i oblige pe creștini să facă cale înapoi, pentru ca abia în acel moment să-i atace decisiv pe cruciați. Un al treilea punct de vedere — cel care dealtfel a și fost aprobat de sfat — era pentru o rezistență în acel loc, adică în defileul Zlatița.

În dimineața zilei de 12 decembrie 1443, oastea lui Iancu se afla lângă râul și defileul Zlatița. Aici creștinii au dat peste o serie de întărituri făcute de turci : palisade, copaci răsturnați. Otomanii, văzând că au în fața lor o armată nu prea numeroasă, au dat uitării decizia sfatului trecând la atac.

Înainte ca cele două oști să se înfrunte, Iancu, după cum a notat un cronicar, s-a adresat astfel soldaților săi : „Fiți tari ! Mai degrabă să ne pierdem viața, decît bătălia ! Vă temeți cumva de mulțimea dușmanului ? I-ați încercat de multe ori tăria de suflet : pe acela care de atîta ori a fugit din fața noastră [...] îl putem și acum alunga !“

Îmbărbătați de cuvintele lui Iancu, ostașii creștini au început asaltul. Cu tot eroismul de

care au dat dovadă, defileul n-a putut fi însă străpuns. Acest fapt l-a făcut pe Vladislav să ordone retragerea, cu toată opoziția făcută de Brancovici, care cerea continuarea efortului în vederea atacării cetății-capitală Adrianopole.

Către sfârșitul lunii decembrie, oastea creștină a început retragerea spre locuri de iernat. La 24 decembrie 1443, o oaste turcească avînd în frunte pe sultan a atacat ariergarda cruciată. Lupta a avut loc în apropiere de Melștița. În această ciocnire oastea otomană a fost respinsă cu pierderi grele pentru ea.

Insuccesul de la Melștița a fost pus de sultan pe seama lui Turakham-bei. Scos din funcție, el a fost ferecat în lanțuri și dus în Asia Mică, unde a fost întemnițat.

Retragerea oastei creștine a fost un adevărat calvar. Gerul aspru, oboseala, foamea secerau zilnic zeci de vieți. La acestea se adăugau hărțuielile armatei otomane. Între Bela Palanka și Niș, lângă Kunovița, oastea despotului Brancovici, surprinsă de un atac inamic, a fost împrăștiată. Iancu a pornit atunci în ajutorul sîrbilor. În ciocnirea cu trupele comandate de Kasîm, oștenii lui Iancu au ieșit biruitori. Era în 2 ianuarie 1444. În această luptă se pare că a căzut prizonier Mahmud Celebi, fratele marelui vizir Halil și cumnat al sultanului. Înduplecat de lacrimile sorei sale — după cum au notat cronicile —, Murad al II-lea a acceptat să trateze cu Vladislav. Solii săi l-au ajuns pe regele ungar în apropiere de Niș. Propunerile pe care le-au făcut ei în numele sultanului erau foarte avantajoase pentru creștini :

încetarea ostilităților pe 20-30 de ani, retrocedarea Serbiei, eliberarea celor doi fii orbiți ai lui Brancovici etc.

Pentru a slăbi tabăra creștină, sultanul a încercat să trateze separat cu Brancovici și cu Vlad Dracul.

Încercările sale au eșuat pe toată linia. Pacea n-a putut fi semnată. Războiul fusese înlocuit cu un armistițiu.

Operațiunile militare din anul 1443 au durat mai bine de șase luni. Într-o vreme în care războaiele duse de feudali durau o lună-două, acțiunea din 1443 a fost denumită, încă de atunci, „campania cea lungă“. Deși ea nu s-a încheiat cu alungarea otomanilor din Europa, campania a însemnat un succes pentru creștini. Ca urmare a ei Brancovici și-a refăcut despotatul. Folosind aceste împrejurări, Țara Românească avea o poziție politică mai bună. Vlad-vodă scăpase de suzeranitatea turcească. Îl pîndea în schimb cea maghiară.

Varna. Victorioasa campanie din 1443 a declanșat în Europa apuseană o adevărată euforie. Apusul, exagerînd consecințele campaniei, considera că o singură expediție de talia celei din 1443 ar duce la alungarea definitivă a otomanilor de pe continentul european. Însuflețite de victorie, o serie de state creștine au și început să se agite în vederea organizării unei noi expediții. Și cum elaborarea planurilor e mai la îndemînă decît punerea pe picioare a unei armate, s-a început cu așa ceva.

S-a propus acum ca o flotă cuprinzând nave papale venețiene, genoveze și florentine să se instaleze în strîmtori pentru a nu permite turcilor să treacă din teritoriile asiatice în cele europene și invers, fapt care ar fi împărțit oastea otomană în două, fără posibilitate de a face joncțiunea în caz de nevoie. Privitor la numărul corăbiilor care să realizeze izolarea otomanilor, Bizanțul a conchis că 10 galere ar fi mai mult decît suficiente pentru o asemenea operație.

După ce a fost depășit acest stadiu, a început apoi lungul și anevoiosul drum al adunării flotei și armatei de uscat.

Papa a cerut sprijinul ducelui Burgundiei. Ducele, cîștigat de ideea unei cruciade, a trimis un sol la Roma pentru a discuta amănunțele expediției. Tot acum, un emisar al Bizanțului l-a abordat pe cavalerul Walerand de Wavrin, unul din principalii sfetnici ai ducelui burgund. Conversația dintre cei doi a avut loc la Chalon-sur-Saône, locul în care se desfășurau în acel timp fastuoase serbări cavale-rești.

După Burgundia — care promisese 3 corăbii —, un alt stat care s-a angajat să participe la cruciadă a fost Veneția. Cetatea lagunelor a promis că va participa la luptă cu 10 galere. După luarea deciziei de participare, la 6 martie 1444, senatul venețian a scris ducelui Burgundiei că republica se pregătește de război și că ea va porni în vara aceluiași an sub conducerea regelui Vladislav, comanda efectivă a

trupelor revenind lui Iancu de Hunedoara. În fruntea flotei au fost numiți cardinalul Francesco Condolmieri, legat papal, venețian de origine, și Aloisio Loredano.

Drept preț al participării i s-au promis Veneției cetățile Gallipoli și Salonic. Încurajat de exemplul Veneției, regele Alfons al V-lea de Aragon a cerut, în schimbul participării, ducatele Athena și Patras. Ragusa, la rîndul ei, a revendicat în același scop cetățile Avlona și Chanina. Aceste pretenții i-au făcut pe bizantini să se gîndească cu teamă la Cruciada a patra, cea care le-a adus atîtea neplăceri.

La 22 iunie 1444, Condolmieri și Loredano au părăsit Veneția. În aceeași lună a plecat spre bazinul estic al Mediteranei cavalerul Wavrin cu galerele sale. Cele două flote aveau misiunea să pătrundă din Marea Neagră pe Dunăre, pentru a permite armatei de uscat să treacă marele fluviu fără pierderi prea mari.

În privința planului general de luptă, nimic nu fusese clarificat. Nu se știa cu exactitate ce drum va urma armata de uscat, prin Belgrad ori prin Țara Românească. Stabilirea acestui amănunt era foarte important, de el fiind legat punctul pînă unde trebuia să înainteze flota pe Dunăre.

La începutul lunii martie a anului 1444, sultanul a reluat ofertele sale de pace avansate lui Vladislav în ianuarie. Insistența lui Murad al II-lea se datora puternicii ridicări armate albaneze conduse de Scanderbeg, acțiune care reprezenta pentru Imperiul otoman o serioasă amenințare.

În aprilie 1444, Dieta maghiară a înscris pe ordinea de zi participarea Ungariei la cruciadă. Hotărîrea ei a provocat nemulțumirea panilor polonezi, deoarece, după părerea lor, Vladislav, rege al Poloniei și al Ungariei, prin campania din 1443 și prin cea proiectată pentru anul 1444, se preocupa cu precădere de problemele statului maghiar, neglijîndu-le pe cele ale Poloniei.

La mijlocul aceleiași luni, Vladislav a jurat în fața reprezentantului papal, cardinalul Cesarini, că va porni în timpul cel mai scurt împotriva turcilor. În acest moment a intrat în scenă Brancovici. La presiunile exercitate de sultan, care i-a promis că îi va restitui toate teritoriile, despotul a acționat stăruitor pe lângă Vladislav în vederea ducerii de tratative cu otomanii. Vladislav, din motive nu prea bine cunoscute, a acceptat ideea tratațivelor. La finele lunii aprilie, nehotărîtul rege a trimis în mare secret la Poartă doi soli. Aceștia au ajuns la Adrianopole în primele zile ale lunii iunie. La 12 iunie, reprezentantul regelui Vladislav a semnat cu Murad al II-lea un tratat de pace pe zece ani. Tratatul a inclus în prevederile sale și Serbia și Țara Românească, în sensul ca nici aceste țări să nu ia parte la cruciadă.

Presat însă de cercurile nobiliare care doreau războiul cu Poarta, ca și de Vatican, Vladislav a decis să ia parte totuși la cruciadă, ceea ce înseamnă că Ungaria, Serbia și Țara Românească vor fi prezente la campania inițiată de papalitate.

Care era poziția lui Vlad Dracul față de proiectata cruciadă? Dorința sa cea mai arzătoare, dorința Țării Românești era cucerirea deplinei independențe față de Poartă. Acest deziderat putea fi realizat doar în condițiile alungării turcilor din Europa — operație la care, Țara Românească trebuia, evident să ia parte.

Campania ridică totuși pentru Vlad unele semne de întrebare. În 1443, contrar celor spuse de mulți, oastea otomană n-a fost distrusă, ea continua să constituie o puternică forță militară. Sultanul, deși învins în 1443, trăsese concluziile cele mai realiste reorganizându-și și întărindu-și armata. Un alt fapt care-l frământa pe Vlad era ce forță va avea oastea creștină. Informațiile care-i parveniseră descriau armata cruciată ca foarte numeroasă și foarte puternică. Dar această armată era la ora aceea doar în stadiu de proiect.

O altă problemă, nu prea luată în seamă de creștini, era cea a traseului, a bazelor de aprovizionare, a liniilor de comunicație. Vii-torii cruciați, prinși de entuziasmul aventurii cavaleresti, tratau extrem de superficial toate acestea. Se mai adăuga apoi un alt amănunt. Cît de adînc vor pătrunde creștinii în Imperiul otoman? O înaintare prea accentuată ar fi dus trupele cruciate în teritorii, în cea mai mare parte, necunoscute.

Să revenim însă la pregătirile cruciadei. La 2 mai 1444, regele Vladislav l-a înștiințat în scris pe marele magistrul al ordinului teutonic că flota creștină, conform promisiunilor, va

număra 38 de galere papale, 12 venețiene, 10 aragoneze, 6 burgunde, 6 milaneze și 2 ale ordinului ioaniților din insula Rhodos, așadar 74 de corăbii de război. Dar zilele treceau și flota nu se înjgheba. Exasperat de încetineala cu care statele traduceau în viață promisiunile făcute, Vladislav și Cesarini au început să desfășoare o susținută corespondență diplomatică, cerînd urgentarea și mărirea angajamentelor luate. La scrisorile celor doi, Veneția a răspuns că-și va respecta obligațiile asumate cu condiția ca Ungaria să înainteze spre Constantinopole cu o puternică armată de uscat.

La începutul luni iulie 1444, Vladislav le-a expedit florentinilor din Buda o epistolă în care declara că trupele sale vor fi concentrate la Oradea, de unde vor pleca imediat și pe drumul cel mai scurt spre Nicopole. În aceeași scrisoare regele menționa că o parte a flotei creștine se găsea în acel moment în drum spre strîmtori.

La finele lunii iulie, Vladislav a părăsit capitala Ungariei, îndreptîndu-se spre Seghedin. El avea sub comandă trupele sale și cîteva banderii episcopale. La oastea regelui urmau să se alătore detașamentele lui Iancu alcătuite, în special, din oșteni români.

În timp ce oastea regală înainta agale, la Gallipoli cavalerul Wavrin a fost întîmpinat de un emisar al sultanului care i-a comunicat că Ungaria și Imperiul otoman au semnat pace. Emisarul, văzînd că Wavrin nu vrea să dea crezare spuselor sale, i-a arătat documentul semnat în iunie la Adrianopole de reprezentanții

celor două state. În același timp, Poarta i-a adus la cunoștință legatului papal, cardinalul Condolmieri, că Ungaria și Imperiul otoman au încheiat pace pe 10 ani. Aceste vești, lesne de înțeles, au stupefiat pe cavaler și pe cardinal.

La sfârșitul lui iulie, Vladislav, nemulțumit de încetineala cu care se mișcau țările din Apus, a primit la Seghedin o solie otomană care i-a prezentat clauzele definitive ale ofertei de pace făcute anterior. Clauzele fiind ispititoare, Vladislav le-a acceptat, semnând tratatul. Cîteva zile mai apoi, Cesarini a primit vestea, pe care o aștepta de multă vreme, că flota pornise spre strîmtori. Imediat l-a abordat pe Vladislav, cerîndu-i să nu respecte tratatul proaspăt semnat și să pornească la luptă împotriva sultanului. Pentru a-l face pe rege să nu stea în cumpănă Cesarini i-a spus că Murad al II-lea a plecat în Asia Mică pentru a înăbuși o răscoală izbucnită în acea parte a Imperiului otoman și că în această situație, cînd flota creștină era prezentă și stăpîină în strîmtori, Murad al II-lea va fi reținut pe coasta asiatică ; i-a mai spus că drumul lui Vladislav în interiorul stăpînit de turci nu va însemna mai mult decît o plimbare și nu o campanie ca cea din 1443. Vladislav, stînd în cumpănă, i-a cerut sfatul lui Iancu, marele comandant de oști răspunzîndu-i următoarele : „Eu ascult de domn, nu domnesc“.

Gestul „decis“ al regelui a avut loc într-un moment foarte neinspirat ales. Marea majoritate a populației Ungariei și Transilvaniei nu manifesta față de cruciadă nici un fel de entuziasm. Față de acea acțiune nu arăta un prea mare

interes nici Iancu de Hunedoara. Voievodul român știa mai bine ca mulți alții greutățile pe care le comportă o campanie militară desfășurată la mare distanță de țară, în condițiile în care armata, așa cum se profila, lăsa foarte mult de dorit. Iancu știa, după cum arătaseră evenimentele de pînă atunci, că pe plan militar nu putea conta decît pe cnezii români cu cetele lor.

La această stare de apatie s-a adăugat părăsirea de către Brancovici a taberei creștine. La 15 august, despotul sîrb — socru al sultanului în această vreme —, a încheiat o pace separată cu turcii. După semnarea tratatului, el repri-mește cetatea Smederovo. Prin luarea în posesie a acestei cetăți, Brancovici stăpînea o bună parte a teritoriului sîrb. Semnînd pace cu turcii, despotul sîrb a vizat să smulgă cu sprijinul lor, de la unguri, Belgradul și fortăreața Golubac, iar de la venețieni, un teritoriu situat pe țărmul Mării Adriatice.

Lipsa de coeziune a creștinilor, încetineala cu care ei puneau pe picioare armata de uscat și flota au convenit de minune sultanului. El a căpătat din partea lor un răgaz, de care a profitat din plin ocupîndu-se de potolirea răscoalei emirului de Caramania. A urmat apoi încheierea păcii între Murad al II-lea și Vladislav, care a constituit o mare surpriză pentru întreaga Europă și un însemnat succes diplomatic al Porții.

Pacea semnată la Adrianopole a nemulțumit pe mulți, printre aceștia numărîndu-se și Vlad Dracul. Domnul român trecuse pe față de par-

tea cruciaților. Cînd a luat această decizie s-a bazat în calculele sale pe faptul că în caz de pericol avea de partea sa toate statele creștine din jur. Acum, prin ieșirea din coaliție a Serbiei și a Ungariei, Țara Românească rămăsese singură în fața Imperiului otoman.

Semnarea tratatului l-a nemulțumit și pe Cesarini, deoarece prin părăsirea taberei creștine de către Ungaria — statul care trebuia să constituie principala forță militară de uscat — șansele de a mai porni cruciada, dar mai ales de a o încheia în chip victorios, se redusese considerabil. Iată de ce legatul papal, în cadrul unor prelungite convorbiri, a încercat să-l determine pe Vladislav să considere tratatul de pace ca nul. Vladislav a obiectat că își dăduse cuvîntul față de sultan. Cesarini i-a explicat atunci că un jurămint prestat față de Poartă n-are nici o valoare, că el poate fi călcat fără nici o teamă. Convins de cardinal, Vladislav a prestat față de acesta, la 4 august 1444, un nou jurămint, prin care s-a obligat să pornească imediat împotriva necredincioșilor.

Luînd cunoștință de noua decizie, Iancu a re-luat pregătirile militare întrerupte odată cu semnarea tratatului ungaro-turc.

Armata regală a părăsit Oradea după data de 28 august. La 9 septembrie ea ajunsese la Orșova, de unde Vladislav a trimis scrisori și emisari în Italia, pentru a obține sprijinul promis. Trei săptămîni mai tîrziu, oastea regală a trecut Dunărea pe la Orșova. Pătrunzînd pe teritoriul Imperiului otoman, Vladislav a semnat o declarație în care a arătat că a rupt tra-

tatul de la Adrianopole și s-a ridicat la luptă împotriva Imperiului otoman, deoarece Poarta n-a restituit cetățile prevăzute și n-a pus în libertate pe cei doi fii ai despotului sîrb, ținuți ostateci.

Prima localitate cucerită de soldații lui Vladislav a fost Cladova. După acest succes, armata regală s-a îndreptat spre Vidin, o puternică fortăreață turcească apărată de beiful Sinan, un nume binecunoscut și temut. După spusele cronicarului Beheim, aici, sub zidurile Vidinului, s-a alăturat creștinilor Vlad Dracul cu cei aproximativ 7 000 de ostași ai săi. După același cronicar trupele reunite — alcătuite din 12 banderii — au luat imediat poziție de luptă. Văzînd Vlad Dracul puținătatea oastei cruciate a încercat să-l înduplece pe Vladislav să se întoarcă, argumentîndu-i că „turcul și numai la vînătoare își ia cu sine mai mulți ostași decît cei adunați în oastea creștină“. Vladislav, încrezător în forțele sale, n-a dat ascultare celor spuse de Vlad și a continuat înaintarea.

După ocuparea Vidinului, următorul asediu a fost cel al cetății Nicopole, cetate pînă la urmă cucerită și jefuită de creștini. De aici creștinii, părăsind malul drept al Dunării, s-au îndreptat spre țărmul Mării Negre. În drum spre Varna ei au asediat și cucerit cetățile Rahova, Șumla, Matrovaț, Petreț. La asediul cetății Petreț s-au remarcat Vlad Dracul și oștenii săi. Pentru a pătrunde în cetate, Vlad a ordonat punerea de scări la ziduri. În cursul acestei acțiuni au căzut vreo 30 de români. Lipirea scărilor de ziduri a fost urmată apoi de spargerea unui zid

prin care românii au reușit să pătrundă în incinta întăriturii. Turcii, dându-și seama că le sînt numărate clipele, au încercat să fugă din cetate printr-un tunel. Aflînd despre acest tunel, Vlad i-a așteptat la capătul drumului subteran, unde i-a ucis pe toți aceia care încercaseră să fugă. Ceilalți luptători din cetate, înțelegînd că nu mai au nici o șansă să ajungă dincolo de zidurile ei, au capitulat.

De aici, de la Petreș, creștinii s-au îndreptat spre cetatea Mihelici, considerată de unii istorici drept Caliacra. Prin cucerirea ei, drumul spre Varna era liber. Astfel că la începutul lunii noiembrie 1444 oastea cruciată se afla sub zidurile cetății de pe malul Mării Negre.

Victoria cruciaților depindea într-o însemnată măsură de ferma stăpînire a strîmtorilor, pentru a nu permite armatei otomane din teritoriile asiatice să se alătore celor de dincolo de Bosfor și Dardanele, adică de pe coasta europeană. Pentru a le stăpîni ferm, creștinii trebuiau să aibă o evidentă superioritate.

În acel timp legatul papal Condolmieri a plecat spre Gallipoli cu 8 galere. Veneția a pus la dispoziția cruciaților cam tot atîtea corăbii de război, la care s-au alăturat 2 galere burgunde. Cu această flotă insuficientă creștinii nu puteau, bineînțeles, să închidă Hellespontul. La numărul mic al navelor de luptă s-a mai adăugat un fapt negativ: atitudinea Genovei. Neguțătorii genovezi, mari adversari ai venețienilor în comerțul din Mediterana orientală și Marea Neagră, l-au informat în

permanență pe Murad al II-lea de cele ce se petreceau în tabăra creștină. Mai mult chiar, genovezii au pus la dispoziția sultanului un număr considerabil de ambarcații pentru trecerea oastei otomane de pe un țărm pe altul.

Misiunea flotei creștine, după cum a sesizat Wavrin, era extrem de dificilă și datorită îngustimii Bosforului. De pe malul asiatic, cu tunurile lor cu țeavă lungă, turcii erau stăpînii strîmtorii.

Cu toate acestea creștinii au avut un moment în care ar fi putut forța victoria: atunci cînd Murad al II-lea, sosit pe malul asiatic al Bosforului, a încercat trecerea strîmtorii. În tentativa sa, sultanul s-a bizuit pe sprijinul marelui vizir Chalil-pașa, comandant al unei armate din părțile europene ale imperiului. Chalil, conform ordinului primit de la sultan, trebuia să țină în șah armata bizantină — dacă ar fi intervenit — și flota creștină, pentru a-i permite lui Murad al II-lea să treacă nestințherit Bosforul.

Wavrin, înțelegînd că succesul cruciat era determinat de imobilizarea lui Chalil-pașa, a cerut Bizanțului să trimită trupe împotriva comandantului turc. Împăratul Ioan al VIII-lea, posesor al unui teritoriu extrem de restrîns, cu forțe puține, n-a putut să-și slăbească și așa nu prea puternica sa armată. Iată de ce n-a dat curs cererii cruciate. În schimbul trupelor de uscat el a trimis în sprijinul creștinilor două corăbii.

La 15 octombrie 1444, marele vizir, nestințherit de nimeni, a făcut un cap de pod pe

malul european al Bosforului. A început apoi bombardarea flotei creștine de către turcii de pe ambele țărmuri ale strîmtorii. În seara zilei de 26 octombrie, o furtună violentă a agitat cumplit apele Bosforului împrăștiind flota cruciată. Profitînd de dispersarea flotei creștine în numai două zile — 27 și 28 octombrie — otomanii ambarcați în bărci au trecut în masă de pe malul asiatic pe cel european. S-a spus atunci că acțiunea victorioasă a turcilor s-ar fi datorat, printre altele, negustorilor genovezi care l-ar fi informat pe sultan în permanență despre mișcările flotei creștine, ca și comandanților acestei flote care s-ar fi lăsat corupți de către Murad al II-lea.

De pe țărmul european al Bosforului trupele otomane s-au îndreptat spre Adrianopole. După o foarte scurtă ședere la Adrianopole, ele au început să mărșăluiească spre Varna, unde au ajuns în numai 6 zile. În noaptea de 9 spre 10 noiembrie 1444, soldații lui Vladislav au văzut înroșindu-se zarea de focurile taberei adverse.

Vladislav, descumpănit de mulțimea dușmanilor din fața armatei sale, a convocat imediat sfat de război. Trupele lui se cifrau la 15-16 000 de ostași, în timp ce sultanul dispunea de o oaste mult mai numeroasă. Situația era gravă pentru creștini, așa după cum prevăzuse Vlad Dracul. La sfatul prezidat de Vladislav, cardinalul Cesarini a propus ca tabăra creștină să fie înconjurată de care, pentru a putea rezista atacurilor turcești. Apărarea, după părerea cardinalului, ar fi trebuit să dureze doar cîteva zile.

Între timp flota creștină, care nu mai avea nici o rațiune să staționeze în strîmtori, va sosi în apele Varnei, va debarca ostașii pe uscat și va ataca din spate armata otomană. Prinsă între două focuri, oastea lui Murad al II-lea va fi, indiscutabil, învinsă. Acest plan a fost susținut de episcopul de Eger și de comandantul cu vechi state de serviciu în slujba regatului Ungariei, Franko de Talovac.

A vorbit apoi Iancu de Hunedoara. El a arătat că planul lui Cesarini n-are sorți de izbîndă. În primul rînd ideea unei întărituri alcătuite din care era șubredă. O asemenea întăritură se ridică pe o înălțime, nu pe loc plat. Apoi, otomanii, cu numărul lor, ar fi înconjurat pe creștini din toate părțile. Fără alimente suficiente, fără mari rezerve de apă, inferiori net numericește, creștinii puteau rezista doar cîteva zile. Sosirea flotei în apele Varnei, ținînd seama că ea n-a excelat, ca viteză de acțiune, nici în strîmtori, putea să survină atunci cînd lupta de la Varna ar fi fost de domeniul trecutului. Și chiar dacă ea ar veni la timp, cîți soldați se găseau pe galere și ce pregătire aveau ei pentru lupta de uscat? Drept concluzie Iancu a spus : nu defensivă, ci ofensivă. Și pentru ca otomanii să nu-și dea seama de superioritatea numerică a oastei lor în raport cu cea adversă, creștinii trebuie să pornească fără întîrziere la atac. Numai adoptînd o asemenea tactică, lup-tînd cu înverșunare, cruciații aveau unele șanse să învingă. Apărîndu-se, ei erau sortiți la pieire sigură.

În noaptea dinaintea luptei Iancu și Vlad, călărind alături, urmați de un mic detașament, s-au apropiat de tabăra turcească în speranța că vor descoperi o fisură a ei, pentru a profita de ea în dimineața următoare. Ei au ajuns atât de aproape de bivuacurile otomane, încît au auzit răpăit de tobe și chiar zvon de voci. După această sumară cercetare, Iancu s-a întors îngîndurat la comandamentul creștin. Vlad Dracul a rămas toată noaptea, cu o mîină de oameni, mult în fața armatei creștine, pentru a desluși cu o clipă mai devreme intențiile sultanului. În zori, el a galopat spre tabăra regală pentru a-l înștiința pe Vladislav că otomanii sînt gata de atac. Era în dimineața zilei de 10 noiembrie 1444.

Oastea creștină, gata de luptă, avea în stînga lacul Devna iar în dreapta un șir de dealuri. Aripa stîngă, comandată de Mihail Szilágyi, cuprindea cinci „steaguri“, adică circa 5 000 de ostași. În centru se aflau trupele regale, două banderii nobiliare și cîteva detașamente de mercenari și soldați poloni. În dreapta fluturau flamurile banului Sloveniei și ale prelaților catolici în frunte cu cardinalul Cesarini. În spațele liniilor creștine, în centru, se găsea Vlad Dracul cu oștenii săi. Tot aici, se pare, s-a aflat și Iancu.

Armata otomană — numărînd după cronicari la 80 000-120 000 de oameni — cifră fără îndoială exagerată — era și ea împărțită în trei grupuri. În flancul drept se aflau spahii din Rumelia, în centru ienicerii avînd drept comandant direct pe Murad al II-lea, iar la flancul

sting, spahii din Anatolia. În fața acestor trupe se găseau cîteva șiruri de soldați călare pe cămile.

Cu puțin înaintea începerii bătăliei, un vînt puternic, venit dinspre apus, mătură cîmpul de luptă, ridicînd nori de praf. Cînd el încetă cu totul, o oră după răsăritul soarelui, turcii au pornit la atac. Ei au asaltat cu înverșunare flancul drept creștin, infiltrîndu-se printre dealuri. Copleșite de numărul atacatorilor, trupele din acest flanc au fost date peste cap. În toiul încheștării, episcopii de Bosnia și de Eger au fost uciși. Pentru a restabili situația, Cesarini și Franko de Talovac au acționat energic. În acest timp, pentru a da flancului drept răgazul să-și refacă rîndurile, Iancu a dezlănțuit un atac cu aripa stîngă a liniei creștine, în apropierea lacului Devna. Cu încercații săi soldați Iancu a spart frontul otoman, înaintînd circa 4 000 de pași în dispozitivul inamicului. Fortuna părea să zîmbească creștinilor. Dar creștinii, în loc să lărgească breșa făcută, pierdură timp prețios cu strîngerea monedelor turcești căzute pe jos din săculeții plasați pe spinările cămилелor. Pentru a da întregul front inamic peste cap, Iancu declanșă un contraatac energic și la flancul drept. Datorită încetinirii cu care acționau cei din aripa stîngă, preocupați mai mult de strîngerea sclipitoarelor monede decît de urmărirea turcilor, Iancu, ca să nu fragmenteze linia creștină, a fost obligat să avanseze lent. Cu ocazia acestui contraatac a pierit în luptă Karadja, beglerbeiul Anatoliei. Cu acțiunea amintită, prima parte a luptei a

luat sfârșit. În acest moment nu se putea vorbi de un învingător sau de un învins. Turcii, deși nu bănuiseră, continuau să domine situația.

În asemenea condiții pentru creștini cel mai înțelept lucru ar fi fost să dea dovadă de calm, de prudență, să-și regrupeze rîndurile în vederea etapei a doua a luptei, cea decisivă, sfat pe care Iancu i l-a dat regelui său. Vladislav, neținînd seama de cele spuse de Iancu, a pornit în fruntea banderiiilor regale la atac. Ținta propusă : centrul armatei turcești. Pînă în acel moment centrul frontului otoman, alcătuit din trupe de elită, participase la ciocniri lipsite de importanță. Aceste trupe erau deci proaspete și intacte, în timp ce banderiiile regale, măcinate de ciocnirile cu inamicul, se prezentau cu rîndurile rărite și cu forțele sleite. Ordinul de atac dat de rege, total illogic, ar putea avea o singură explicație — pripeala vîrstei de 20 de ani a suveranului.

Trupele regale pornite la atac s-au izbit de centrul armatei otomane ca de un zid. În scurta ciocnire care a avut loc, Vladislav a căzut de pe cal. Un ienicer turc de prin părțile Moreii, recunoscînd în cel căzut pe regele Ungariei, i-a retezat capul dintr-o singură lovitură de sabie. El a ridicat apoi capul monarhului în vîrfurile unei lănci pentru a-l arăta creștinilor. Aceștia, înspăimîntîndu-se, au început să fugă. Curînd panica și debandada au devenit generale. Pentru a pune capăt acestei stări de lucruri, Iancu, galopînd cînd într-un flanc cînd în altul, le striga soldaților fugari : „noi n-am venit aici pentru rege, ci pentru credință“. Aceste cuvinte

s-au risipit în cele patru zări. Dîndu-și seama că totul e pierdut, Iancu a părăsit și el teatrul de luptă.

În bătălia de la Varna, detașamentul lui Vlad Dracul a făcut parte din centrul liniei creștine. În prima parte a luptei românii au alergat în dreapta frontului pentru a respinge atacul otoman dat printre dealuri. Apoi ei au înaintat în fața banderilor regale cu scopul de a bara înaintarea turcească pe direcția locului unde se afla Vladislav. După aceea, împreună cu soldații comandați de Iancu, ei au acționat pe flancul stîng, ce amenința să se frîngă sub presiunea armatei otomane. Împingîndu-i pe turci pe linia de plecare, românii au alergat în ajutorul aripei drepte, din nou amenințată de trupele sultanului. Bătîndu-se cu vitejie, românii, după cum scrie cronicarul Pallatio, au avansat mult dincolo de primele șiruri turcești, pînă la locul unde se aflau cămilele cu poveri. Reveniți din această incursiune, ostașii lui Vlad Dracul și cu ai lui Iancu s-au îndreptat spre flancul stîng ce abia mai putea rezista atacurilor inamice. În momentul în care Iancu și Vlad se găseau în flancul stîng, regele, îndemnat de cei din anturajul său să forțeze victoria, a pornit la atacul care i-a fost fatal. Cînd vestea morții lui Vladislav s-a răspîndit, Iancu a pornit în galop spre centrul liniei creștine. Turcii, îmbărbătați de scoaterea din luptă a regelui Vladislav, au declanșat pe flancul drept creștin un puternic atac. Creștinii, copleșiți de superioritatea dușmanilor, demoralizați de moartea căpeteniei lor, au întors spatele

inamicului. În aceste împrejurări, cînd centrul și flancul drept creștin practic nu mai existau ca front de luptă, Iancu și Vlad, profitînd de noaptea adîncă care cuprinsese cîmpul de luptă, au părăsit locul bătăliei.

Românii au jucat un rol important și în repierea oastei lor. Buni cunoscători ai locurilor, ei au condus resturile armatei creștine spre Țara Românească. Creștinii au trecut marele fluviu pe la Cetatea de Floci. Cîteva zile mai tîrziu, la 20 noiembrie 1444, Iancu a ajuns la Orșova, iar de aici s-a îndreptat spre Buda.

În bătălia de la Varna au pierit un mare număr de ostași, cei mai mulți, desigur, creștini. Printre ei s-a numărat și cardinalul Cesarini, dispărut în condiții rămase nedeslușite pînă astăzi.

Ecolul dezastrului de la Varna a răzbătut greu în Apus. La 1 ianuarie 1445 papa Eugeniu al IV-lea afirma că flota creștină îl imobilizase pe sultan în Asia. Cîteva săptămîni mai tîrziu s-a aflat că oastea otomană a trecut totuși în Europa. Chiar și în luna mai conducătorii Florenței i-au scris lui Vladislav întrebîndu-l ce era și ce nu era adevărat în legătură cu o preținsă înfrîngere a creștinilor. Ceva mai tîrziu, dureroasa veste s-a răspîndit în toată Europa. Și în timp ce lumea creștină plîngea înfrîngerea de la Varna, sultanul și-a sărbătorit cu mare fast victoria în întregul său imperiu.

După înfrîngere. La plecarea lui Vladislav în cruciadă conducerea Ungariei a fost încredințată unei locotenențe formate din patru per-

soane. Cînd vestea morții lui Vladislav le-a parvenit, „cei patru“, ahtiați de putere, au ascuns știrea față de țară. Dacă ar fi făcut-o publică ei ar fi trebuit să convoace imediat Dieta, forul menit prin lege să hotărască succesiunea. În acest caz, atribuțiile lor ar fi încetat chiar în ziua convocării Dietei. Pentru a rămîne în fruntea țării cît mai mult timp posibil, ei au plăsmuit o scrisoare a lui Iancu de Hunedoara din care rezulta, chipurile, că regele trăiește și că operațiile militare continuă.

Adevărul în legătură cu Vladislav nu era cunoscut doar de cei patru ; îl mai știau și alți nobili. Aceștia, în cea mai mare parte, considerau că țara poate fi condusă și fără rege. În intenția lor, în Ungaria s-ar fi putut instaura o republică nobiliară, direcție spre care înainta în acel timp Polonia. Partizanii republicii nobiliare aveau un adversar de temut în persoana aceluia care fuseseră de partea reginei Elisabeta și a fiului ei Ladislau Postumul. Conform actului votat, tronul Ungariei, la moartea lui Vladislav, urma să revină fiului Elisabetei. Vladislav murise, deci rege al Ungariei era, de drept, Ladislau. Pentru a fi siguri că îl vor putea impune pe Ladislau ca suveran, nobilii care urmăreau acest lucru au intrat în contact cu Friedrich al III-lea de Habsburg, tutorele micului rege, cerîndu-i sprijin armat. Tutorele erijîndu-se în arbitru al situației din Ungaria începu să emită acte, să dea dispoziții.

Alți nobili, ademeniți de haosul care domnea în țară, au plănuit să aducă pe tronul vacant un rege străin.

Într-o atmosferă atît de încărcată s-a întors din campanie Iancu de Hunedoara. El a căutat în primul rînd să se ocupe de atribuțiile sale, de reorganizarea armatei. Și pentru că era o personalitate de mare autoritate, mulți i-au cerut părerea. Tuturor el le-a răspuns : să fie stăvilită influența străină care putea duce statul la pieire ; să ia sfîrșit lupta pentru putere ; toate forțele să fie mobilizate în vederea reluării ostilităților cu Imperiul otoman. Sfaturile lui Iancu au fost împărtășite imediat de mica feudalitate, iar mai apoi și de o parte din marea nobilime.

Într-o atmosferă de reintrare parțială în normal, în aprilie 1445 și-a început Dieta lucrările. Ședințele Dietei au fost dominate de partizanii ordinei, în frunte cu Iancu. Aceștia au reușit să impună înaltului for votarea unor acte de mare însemnătate. Nobilii, a decis Dieta, trebuiau să restituie celor păgubiți moșiile luate. Toate întăriturile, toate cetățile ridicate de nobili pe moșiile lor urmau să fie dărîmate, cu excepția aceloră menite să servească drept apărare împotriva turcilor. Nimeni nu avea voie să se atingă de moșiile regale. Veniturile acestora trebuiau întrebuințate în scopul apărării Ungariei și plății mercenarilor. O altă decizie a Dietei a obligat pe toți locuitorii statului maghiar să participe la oaste în caz de nevoie. În privința succesiunii la tron, după ce se ajunsese la deplina convingere că Vladislav nu mai era în viață, o solie fu trimisă la Viena pentru a-l aduce în țară pe Ladislau Postumul. La Viena,

solii maghiari fură prost primiți de către Friedrich de Habsburg. Acest fapt a determinat pe unii nobili să se gîndească cu toată seriozitatea la alegerea altui suveran.

În afara grijilor interne — multe și destul de complicate — mai exista una, cea externă. Poarta biruise la Varna. În mod logic ea va încerca să speculeze deruta statelor creștine, organizînd o campanie militară care, în condițiile unei noi biruințe, ar fi putut să însemne creșterea teritorială a Imperiului otoman în Europa. Primele teritorii vizate de sultan nu puteau fi altele decît Țara Românească și Ungaria. În timp ce Ungaria era avantajată de poziția ei geografică, Țara Românească, prin granița lungă pe care o avea cu Poarta, se găsea în mare primejdie. Vlad, fără îndoială, regreta în acele clipe participarea la cruciadă. Atunci, de ce a participat la ea? În 1444 Vlad s-a găsit într-o mare dilemă. Inima îl îndemna să lupte împotriva sultanului. Rațiunea l-a avertizat că proiectata campanie va fi sortită eșecului. Dacă n-ar fi participat la cruciadă, exista primejdia ca oștile lui Vladislav să-i calce țara și să i-o ocupe, deoarece orice armată care înaintează se îngrijește să aibă spatele asigurat. Creștinii, deși aveau șanse reduse, ar fi putut totuși să repurteze victoria. Într-o asemenea împrejurare ar fi fost nepotrivit ca el să lipsească de la campanie. Acum, după pierderea bătăliei de către creștini, era de prevăzut o campanie otomană de pedepsire. În fața ei, Vlad știa acest lucru, va fi singur. Și cu toate acestea se va bate, fiindcă singura alternativă, în situația

existentă, era rezistența armată, așa cum făcuseră și alți înaintași, în primul rînd părintele său, Mircea, supranumit „cel Viteaz“.

După Varna s-au petrecut însă cîteva lucruri neprevăzute. Sultanului Murad al II-lea i-a murit fiul preferat, Aladin. Afectat de moartea fiului său, sultanul a renunțat la tron retrăgîndu-se într-o localitate din Asia Mică pentru a-l putea plînge în liniște pe cel dispărut. În aceste condiții, tronul a revenit altui fecior, lui Mohamed, cel care va intra mai tîrziu în istorie sub denumirea de Cuceritorul. Extrem de tînăr la această dată, firav, cu trăsături fine, nestatornic, ușuratic, cu treceri rapide de la accese de furie la hohote de rîs, Mohamed a afișat din prima clipă a domniei un dispreț total față de problemele militare și politice ale imperiului. Ienicerii, profund nemulțumiți de comportarea noului sultan, s-au răscolat, l-au detronat pe Mohamed, readucîndu-l pe tron pe Murad al II-lea. Aceste cîteva luni de frămîntări interne din Imperiul otoman au fost de-a dreptul salvatoare pentru creștini. Iancu a avut răgazul necesar să-și refacă armata; Vlad a luat toate măsurile convenite pentru respingerea unei eventuale invazii. În același timp, inactiva flotă creștină de pînă atunci s-a decis să lupte cu adevărat.

CORESPONDENȚĂ DE RĂZBOI

Expediția dunăreană din anul 1445 a ajuns cunoscută posterității, în toate amănunțele, datorită relatărilor făcute de Walerand de Wavrin, unul dintre participanții la ea. Fără relatățile cavalerului burgund — adevărată corespondență de război — faptele de arme din acel an, toate îndrăznețe, s-ar fi putut pierde ca fumul răvășit de vînt. Datorită lui însă ele au devenit pagină de cronică.

După tentativa nereușită a cruciaților de a-l împiedica pe Murad al II-lea să treacă pe malul european al Bosforului, flota creștină s-a înapoiat la Constantinopol. Acolo a rămas pînă în primăvara următoare. Pe la începutul lunii aprilie a anului 1445, Walerand de Wavrin și Pedro Vázquez de Saavedra, nobil castilian, șambelan al ducelui de Burgundia, îmbarcați fiecare pe cîte o galeră, au părăsit Pera îndreptîndu-se spre Marea Neagră. Prima escală au făcut-o în portul Mesembria unde au ancorat pentru a-și completa proviziile de hrană și de apă. Căpitanul acestei cetăți, înștiințat din timp de împăratul Bizanțului de sosirea celor doi cruciați, le-a dat toate cele necesare. La despărțire, căpitanul l-a rugat pe Wavrin să ia cu el pe un ungar fugit din captivitatea turcilor și care se refugiase la Mesembria, pentru ca

nu cumva auzind otomanii de adăpostirea celui fugit să-i pedepsească pe locuitorii cetății.

Pe cele două galere se găseau și cîțiva unguri. Cînd au auzit ei că unul de al lor a reușit să scape din captivitatea otomană, au crezut că cel fugit ar putea fi chiar Vladislav, dispărut fără urme în toiul bătăliei. Bucuria ungarilor a fost însă foarte scurtă, fostul captiv fiind un nobil oarecare. Următoarea escală a creștinilor a fost portul Mangalia, apărat de un dig puternic ce înainta în mare. De aici cele două galere, după o călătorie îndelungată, plină de peripeții, au ajuns la gurile Dunării. Intrînd pe unul din brațele fluviului, cruciații au ajuns la cetatea Ohilia. Aici ei au cerut informații românilor despre bătălia de la Varna, despre soarta regelui Vladislav. Necăpătînd vești prea sigure, Wavrin a decis să-l debarce pe Pedro Vázquez cu întregul său echipaj și pe ungurii aflați cu ei pentru a-i trimite în Ungaria, la Iancu de Hunedoara, cu rugămîntea ca voievodul transilvan să reia lupta împotriva turcilor, urmînd ca oastea de uscat a lui Iancu și galerele creștine să colaboreze îndeaproape pentru obținerea unei victorii decisive împotriva Porții. Wavrin, luîndu-și rămas bun de la Pedro Vázquez, a căzut de acord să se reîntîlnească peste exact o lună în portul Brăila. În acest răstimp de o lună, Wavrin și-a propus să se întoarcă în Marea Neagră cu scopul de a înconjura coasta cuprinsă între vărsarea Dunării și cetatea Caffa. După cîteva zile de navigație, Wavrin a ajuns la Cetatea Albă. Pornind mai departe a întîlnit în drumul său trei corăbii

turcești încărcate cu grâu, pe care le-a capturat ducându-le în portul Caffa. Aici Wavrin s-a întâlnit cu două dintre corăbiile participante la acțiunea din strîmtoarea Bosforului, comandate de Regnault de Comfide și Geoffroy de Thoisy. Apropiindu-se data fixată pentru întâlnire, Wavrin a părăsit Caffa cu destinația Brăila. După o așteptare de trei zile, a sosit în marele port muntean și Pedro Vázquez. Solul cruciat a venit cu vești bune. Iancu de Hunedoara a promis că va veni la Nicopole cu 8 000—10 000 de ostași, pentru a se uni cu flota burgundă. Solia a fost solicitată de voievodul transilvan să se oprească un timp la curtea lui Vlad Dracul pentru a-l ruga să vină și el la locul fixat — e vorba de Nicopole — cu o armată puternică. Iancu de Hunedoara i-a mai cerut lui Pedro Vázquez să meargă la Constantinopole pentru a-l invita la proiectata expediție de Daud Celebi, un pretendent la tronul otoman.

Vlad Dracul, în principiu, a îmbrățișat ideea unei noi acțiuni împotriva Porții. Înainte de a da însă curs invitației, el și-a manifestat dorința de a sta de vorbă cu Wavrin. Și pentru că în acel moment nu putea părăsi capitala, l-a trimis pe fiul său la Brăila să discute planul detaliat al luptei.

Wavrin, din dorința de a da acțiunii un caracter cît mai hotărîtor, i-a scris cardinalului Condolmieri cerîndu-i să vină cu toate corăbiile prezente în acel moment la Pera, cerere primită favorabil de cardinalul legal al papei.

A urmat apoi întâlnirea dintre fiul lui Vlad Dracul — însoțit de 5—6 boieri — și de Wa-

vrin. În cadrul ei a fost perfectată întrevederea dintre domnul român și cei doi burgunzi. La întrevedere, care a avut loc către sfârșitul lunii aprilie, au participat și câțiva reprezentanți ai Ungariei, ceea ce a dat convorbirii un adevărat caracter de consiliu de război. Vlad' a promis cruciaților grîne și căruțe. Privitor la participarea sa la luptă, el a făgăduit că va lua parte la asediul cetății Silistra — primul obiectiv inclus în planul de bătaie — în momentul în care toate galerele vor fi în fața orașului.

După terminarea consiliului militar, Wavrin l-a trimis pe Petro Vázquez la Iancu de Hunedoara pentru a-l informa asupra celor hotărîte, rugîndu-l, totodată, să grăbească pregătirile de război. Cîteva zile mai apoi au sosit Condolmieri, Regnault de Comfide și Geoffroy de Thoisy, cu navele comandate de ei, numărul flotei creștine de pe Dunăre ridicîndu-se la opt corăbii.

A urmat apoi un nou consiliu de război. La el au luat parte cardinalul Condolmieri, cei doi burgunzi și Vlad, fiul domnului muntean. S-a decis cu acest prilej ca oștile creștine să atace, în afara Silistrei, cetățile Turtucaia, Giurgiu și Rusciuc, aflate sub stăpînire otomană.

La 16 august 1445 cruciații au pornit din portul Brăila. După cîteva zile de plutire galerele creștine au ajuns în apropierea Silistrei. Aici, la sugestia lui Vlad Dracul, s-a ținut o nouă consfătuire, care a pus la punct ultimele detalii ale planului de luptă.

Conform planului stabilit, atacul trebuia să-l înceapă cardinalul Condolmieri. La ora fixată

pentru începerea acțiunii, galera cardinalului, în loc să avanseze pentru a fi la o distanță convenabilă ca să poată atinge cu ghiulelele cetatea, s-a oprit în mijlocul fluviului, după care a lăsat pînzele. Nepricepînd ce se întîmplă pe corabia legatului papal, Wavrin și românii au hotărît să trimită o barcă care să abordeze galera cardinalului pentru a afla ce anume a cauzat neînceperea atacului. După un timp, Wavrin și românii au văzut cum pe galera cardinalului un om era tras în vîrfurile catargului, pedeapsă aplicată pe navele răufăcătorilor sau rebelilor. Într-o vreme barca abordase galera. Dar și după aceasta nimic nu trăda că galera cardinalului va porni la atac. Ceasurile treceau. Soarele, ajuns la amiază, ardea necruțător. Într-un târziu, galera legatului papal se puse în mișcare. Dar în loc să se îndrepte spre cetate o porni în direcția în care se găseau ancorate celelalte galere creștine. Cînd ea s-a apropiat de galera pe care se afla Wavrin, burgundul și cîțiva boieri români s-au urcat într-o barcă. Apropiindu-se de galera lui Condolmieri, burgundul, furios, i-a strigat : „Monsenior, este cumva ceasul potrivit pentru a se da asalt orașului ?“ La care cardinalul, zîmbind, a răspuns : „Vă voi spune alte vești“. Urcînd apoi pe puntea galelei, Wavrin și cei cîțiva boieri români au aflat de la cardinal cauza nerespectării planului. În dimineața acelei zile, monoxilele vîslite de români au intrat pe un rîu mic — probabil unul din canalele care leagă cele două brațe ale Dunării în părțile Silistrei — și au prins un turc care pescuia. Interogat „din scurt“, turcul a re-

latat că orașul este apărat de 30 000 de călăreți. În fața acestei situații, Condolmieri a hotărât să nu atace cetatea, deoarece atacul s-ar fi soldat în mod cert cu înfrângerea creștinilor.

Cei din cetate, nemulțumiți că lupta nu va mai avea loc, au încercat să scufunde galerele cu lovituri de tun. Bombardamentul declanșat de otomani i-a obligat pe creștini să se retragă din apropierea cetății. Atunci turcii, pentru a-i atrage pe cruciați în cursă, au recurs la următorul vicleșug. Au dat foc unei margini de oraș. Apoi au alungat din cetate femeii și copii care fugeau țipând. Românii, cunoscători ai șiretlicurilor folosite de otomani pentru a atrage adversarul să atace o cetate, chipurile, în primejdie, i-au sfătuit pe cruciați să rămână locului. Dacă turcii au văzut că acest vicleșug nu le-a reușit, au trecut atunci la o adevărată demonstrație de forță. Mai întâi a ieșit din cetate un călăreț îmbrăcat în roșu, cu o sulită scurtă într-o mână și cu o flamură în cealaltă, galopând pe malul cursului de apă. După el au țîșnit din orașul fortificat 3—400 de călăreți, cu stindarde roșii. Apoi și-a făcut apariția o flamură mare roșie cu o măciulie de aur cu șase fișii, după care au urmat o sumedenie de steaguri. Privind cu atenție la belcoasa paradă românii au conchis, așa după cum spuse și turcul luat prizonier, că Silistra era apărată de un efectiv de 25 000 la 30 000 de oameni.

Daud Celebi, recunoscînd flamurile, i-a spus lui Wavrin că el cunoaște bine pe subașii și pe căpitanii turcilor și că ar putea să-i atragă de

partea sa dacă li s-ar adresa. Lui Wavrin propunerea pretendentului otoman i s-a părut interesantă. Avînd în vedere că el nu putea decide de unul singur, i-a spus lui Celebi că îi va cere cardinalului consimțămîntul de rigoare. Condolmieri i l-a dat imediat. După obținerea încuviințării, Celebi a fluturat o flămură albă. Imediat turcii au fluturat una asemănătoare. Văzînd-o Celebi a spus : „să mergem fără teamă ; avem cheazășie de siguranță“. Galerele creștine au ancorat atunci la malul românesc. Pe malul celălalt, la o bătaie de o săgeată de galerele cruciate, se aflau otomani înșiruiți pe mai multe rînduri. Celebi, cu haină de brocart de aur albastru, cu turban turcesc pe cap, a primit după un timp la bordul galerei pe care se afla patru soli turci. Adresîndu-li-se în limba lui Mahomed, le-a spus : „Duceți-vă la acești subașii — și a urmat numele lor — și spuneți-le că eu sînt Daud Celebi, fiul fratelui mai mare al părintelui lui Murad și că îmi revine de drept împărăția Turciei. Și îi rog să binevoiască a mă recunoaște de stăpîn, spunîndu-le că le făgăduiesc să le fac mai mult bine decît le-a făcut vreodată Murad pe care l-au socotit ca stăpîn în lipsa mea, și că îi voi ierta pe toți chiar dacă s-ar fi purtat vreodată rău cu măriia sa tatăl meu și cu mine“.

Cei patru soli s-au grăbit să ducă cuvîntul lui Celebi în tabăra turcă. Aici, mai marii armatei otomane au ținut repede sfat. El a durat mai bine de un sfert de ceas. După care unul din subași, cu voce tunătoare, a strigat drept răspuns : „...noi avem un stăpîn pe care

Mircea cel Bătrîn, tatăl
lui Vlad Dracul

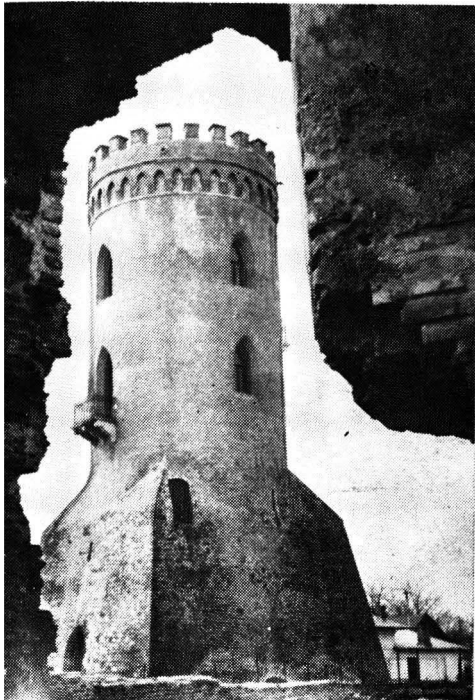

Hartă a Țării Românești
(fragment)

Iancu de Hunedoara —
miniatură din sec. XV

Turnul
Chindiei.
Tîrgoviște

View of the city of Sibiu

View of the city of Sibiu

Sighișoara.
Casa lui
Vlad Dracul

Vlad Țepeș,
fiul lui
Vlad Dracul

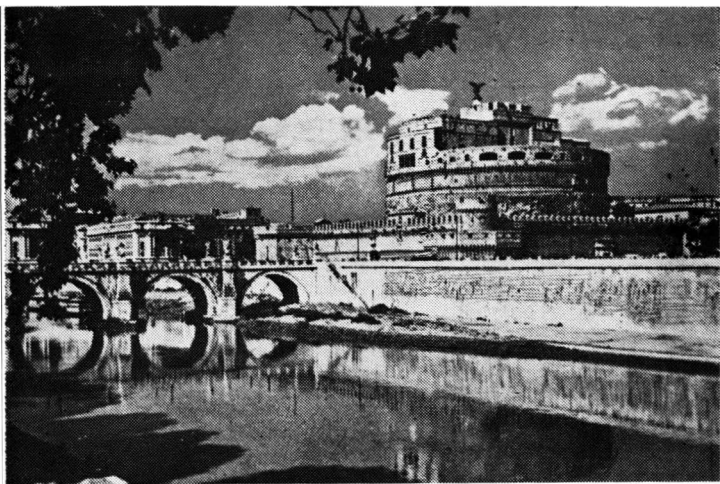
Murad al II-lea

Ioan al VII-lea,
impăratul Bizanțului

Skanderbeg,
conducătorul
Albaniei

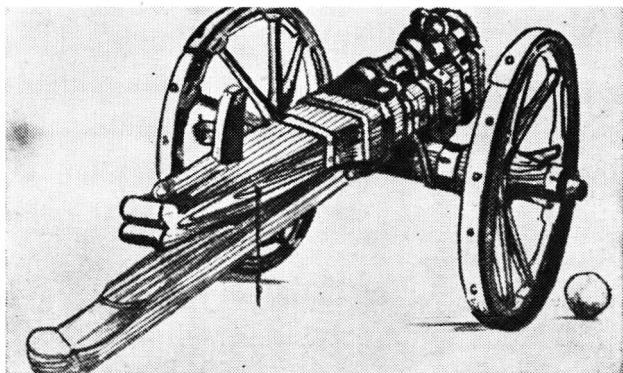
Castel Sant'Angelo, Rome, Italy
Viewed from across the Tiber River

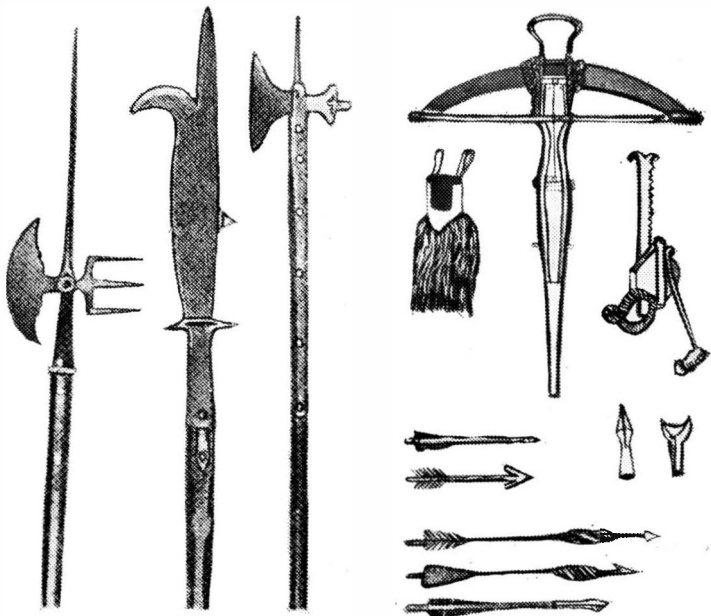

Fig. 2. 12.

Fig. 3.

l-am ascultat și pe care l-am slujit multă vreme ; astfel că nu cunoaștem alt stăpîn, nici nu putem avea doi“. Și n-a terminat bine acel subaș răspunsul său, că de pe malul ocupat de turci au început să zboare ghiulelele spre galerele creștine.

De la Silistra, galerele cruciaților și bărcile românilor s-au îndreptat în susul apei. Wavrin, datorită faptului că oamenii săi nu mai aveau pîine în magazie, ci numai griul și făina aduse de români, s-a gîndit să plece înaintea celorlalți pentru a se opri la un loc potrivit, ca să facă foc și să coacă pîine. Galerele sale, întovărășite de monoxilele române, au ancorat, după un timp, cam la o leghe de un castel turcesc. Curînd după ancorare, fiul domnitorului român i-a trimis vorbă lui Wavrin să se pregătească de atac, operațiune care urma să aibă loc în dimineața zilei următoare. La acest atac românii se angajaseră să participe cu 5 000 de ostași. Și deși restul flotei creștine era undeva pe drum, el a acceptat propunerea prințului român convins că celelalte galere vor fi prezente la ora începerii atacului. Flota a venit. Lipsea doar o singură galeră, cea a cardinalului. Dînd de un banc de nisip, ea a eșuat. Pentru a o putea urni, marinarii și soldații au trebuit s-o descarce și după ce au despotmolit-o, au încărcat-o din nou, operațiune care le-a luat cîteva ceasuri bune. Întreaga manevră s-a făcut sub ochii otomanilor. Aceștia crezînd că descărcatul și încărcatul galerei este o simplă manevră pentru a-i scoate pe ei din cetate

au preferat să privească de la distanță strădaniile creștinilor.

Sosind zorile, românii au trimis la Wavrin un om de legătură în vederea realizării planului stabilit. Atunci, Wavrin a pus trîmbițele să sune, după care a ordonat ridicarea pînzelor pentru a-i urma pe români. Cei care au atacat primii cetatea au fost ostașii lui Vlad Dracul. A urmat un al doilea asalt la care au participat, de data asta, toți creștinii. Cetatea, un pătrat de ziduri, avînd la colțuri cîte un turn masiv, era greu de cucerit. Din înaltele turnuri, din pridvoarele ce înconjurau ca un brîu fortăreața, turcii aruncau asupra creștinilor ploaie de săgeți și puhoi de bolovani și bîrne. În această situație Wavrin a poruncit să fie aduse de pe galere opt tunuri cu care să bombardeze pridvoarele și turnurile. Cînd tunurile au început să tragă, turcii au fugit de pe ziduri. Profitînd de fuga lor, cruciații au trecut la luarea cu asalt a cetății. Acțiunea s-a soldat cu cucerirea celor patru turnuri ale zidurilor, cu excepția turnului cel mare. Turcii, împresurați de adversar, s-au retras în pridvoarele cetății. Pentru a cuceri turnul cel mare, Wavrin a fost de părere să-l mineze. Un român, care fusese rob la turci și care participase la construirea cetății, i-a declarat burgundului că turnul nu poate fi dărîmat, atît de rezistent era. Atunci Wavrin a poruncit să fie așezate lemne la piciorul zidului pe latura ferită de vînt, pentru a da foc cetății. Și pentru ca întreaga operație să se facă cît mai repede, ca nu cumva să sosească, între timp, sol-

dați în ajutorul asediaților, Wavrin și fiul domnului Țării Românești au început ei cei dintii căratul lemnelor. Însuflețiți de gestul comandanților lor, în numai două ore întreaga operație a fost terminată. Apoi, lemnele au fost aprinse. Când turcii s-au văzut în mare pericol, au tras zăvoarele cele grele ale cetății și au ieșit în afara zidurilor. În lupta care s-a încins, unii dintre apărători au fost uciși, iar alții luați prizonieri. Aliații au început a se bate pentru captivi. Pentru a curma această stare de lucruri care putea compromite întreaga acțiune, Wavrin a dat ordin ca toți prizonierii să fie uciși. După uciderea celor prinși, cruciații au început să se certe pentru pradă. Sfada a luat sfârșit odată cu lăsarea nopții, o noapte înroșită de focul care mistuia zidurile cetății. În zori creștinii au văzut pe malul drept al Dunării agitându-se steaguri. Erau soldații veniți de la Silistra în ajutorul cetății Turtucaia. După răsăritul soarelui și-au făcut apariția galera cardinalului întovărășită de corăbiile cruciaților rămași cu legatul papal. Când nava cardinalului a ajuns în dreptul celei pe care se afla Wavrin, burgundul s-a înclinat în fața legatului papal. Condolmieri, ca și când nu l-ar fi văzut, i-a întors spatele. Surprins de atitudinea cardinalului, Wavrin s-a urcat într-o barcă plecând spre galera legatului, ce ancorase departe de celelalte nave. Urcându-se la bordul navei cardinalului, Condolmieri l-a acuzat pe Wavrin că a fost de rea credință față de el, că a atacat castelul fără știrea și fără voia sa. Și că pentru această purtare trădătoare îl va

raporta papei. Wavrin s-a scuzat, spunînd că n-are nici o vină, că el n-a știut de existența castelului, despre care a aflat prima dată de la români și că datorită lor el a coborît pe țarm și împreună cu ei a luat cu asalt fortăreața.

După plecarea lui Wavrin, gardianul ordinului călugăresc al fraților minoriți de la Constantinopol, Bartolomeu de Genova, martor la scena dintre legat și burgund, l-a muștrat pe Condolmieri pentru duritatea vorbelor sale ce puteau să încordeze relațiile dintre cruciați, tocmai în momentul în care ei aveau nevoie de o mai strînsă cooperare. Cardinalul, dîndu-și seama că a greșit, a ținut să-și repare greșeala trimițînd lui Wavrin vin de Monembasia, pîine și posmagi.

La Wavrin a sosit apoi un emisar al domnului român care i-a spus că la numai o zi de drum navigabil de la Turtucaia, în susul apei, se află o cetate Giurgiu, mai mare decît Turtucaia, ce ar putea fi luată fără prea mare dificultate. Wavrin, nevrînd să aibă noi discuții cu cardinalul, l-a sfătuit pe curierul lui Vlad Dracul să se ducă în persoană la Condolmieri și să-i spună lui toate astea, iar dacă legatul papal va crede de cuviință să pornească împotriva acelei cetăți, el se va supune fără crîcnire. Cardinalul, de îndată ce a primit mesajul trimis de Vlad Dracul, a ținut, înainte de a lua o hotărîre, să se consulte cu Wavrin. Burgundul, la rîndul lui, într-un veritabil tur de politețe a declarat că e de acord cu orice decizie luată de cardinal.

În luarea hotărîrii de a ataca cetatea Giurgiu, un rol important l-a jucat forța militară munteană. În acel moment, românii puteau participa la asaltarea cetății cu 6 000 de soldați și cu două bombarde mari. Un alt element care a stat la baza deciziei a fost informația dată de români că otomanii aveau la Giurgiu circa 300 de soldați, deci un efectiv infim față de cel al cruciaților, ceea ce l-a făcut pe Condolmieri să conchidă că întreaga operație va fi mai degrabă o joacă, decît un atac în toată regula.

Cruciaților le-a trebuit o singură zi ca să străbată distanța dintre Turtucaia și Giurgiu. Cetatea, de formă pătrată, cu ziduri lungi și înalte străjuite la colțuri de turnuri de apărare, cu galerii de lemn în lungul zidurilor, era așezată pe o insulă.

După debarcarea pe țărm, cruciații au început să-și pregătească tabăra în vederea asaltului. Cei 300 de ostași turci, nevrînd să le lase aliaților posibilitatea să se grupeze, au ieșit din cetate atacînd, în bună rînduială, pozițiile ocupate de români. Aceștia din urmă, nu fără un oarecare efort, au reușit să-i pună pe fugă pe otomani.

Wavrin și ai lui au fost de părere că ar putea să se apropie de zidurile cetății, fără riscuri prea mari, la adăpostul unor căruțe pe patru roți găsite pe țărm, pe care urmau să monteze, din birne groase, un fel de gard. Aliații, găsind planul reușit, l-au aprobat imediat. Odată amenajate aceste garduri, căruțele au fost îm-

pinse de cruciați pînă la șanțul care înconjura cetatea. Apărați de arbaletieri, pușcași și arcași, românii și ceilalți creștini au început apoi asediul fortăreței. Pentru a face o spărtură în zid, cruciații au apelat la tunurile de pe galere, ca și la bombardele amintite. Acest armament greu a fost adus în timpul nopții, pe tălpi de sanie. Pentru a-i feri pe servanți de săgețile sau de pietrele aruncate de turci de pe metereze, tunurile și bombardele au fost înconjurate cu gratii de lemn.

Odată cu răsăritul soarelui, a început bombardamentul. Datorită ghiulelelor de piatră de Brabant, foarte sfărîmicioase, un nor de praf s-a interpus între asediați și asediatori. Cînd praful s-a ridicat, cruciații au constatat cu bucurie că turnul luat drept țintă era serios crăpat. În realitate, crăpătura era mai veche, chiar din timpul construcției. Însuflețiți de „performanța” realizată, creștinii au reluat bombardarea. După fiecare lovitură ei aveau impresia că spărtura s-a accentuat, chiuind de bucurie. Acest zvon de voci vesele a ajuns, după un timp, și la urechile lui Vlad Dracul. Întrebînd care e cauza veseliei i s-a spus că bombarda de pe galere izbea cu atîta precizie și furie turnul de apărare încît el se năruia sub pririle întregii oștiri cruciate, fapt care le smulgea, la fiecare lovitură, exclamații de uimire și bucurie. Vlad Dracul, vrînd să vadă cu ochii lui „miracolul”, a încălecat și a pornit spre bombardă. Dorind să se convingă ce eficacitate are bombarda, domnul Țării Românești l-a rugat pe Wavrin să pornească tragerea unei

noi lovituri. Era însă ora prînzului. Wavrin nu mîncase nimic pînă la ora aceea. Așa că i-a spus lui Vlad Dracul : „Eu încredințez bombardarda și tunarii în mîinile voastre ; puneți-o deci să tragă după placul vostru, căci eu mă duc să prînzesc pe galera mea“.

Tunarii au tras, la ordinul lui Vlad Dracul, o nouă serie de lovituri. La a treia lovitură au plesnit două din cercurile care strîngeau bombardarda omorînd doi servanți. Reparată de către un burgund, bombardarda a mai tras două lovituri, după care au plesnit alte două cercuri și o doagă. Bombardamentul a continuat apoi cu bombardele românilor. Nedînd nici el rezultatul dorit, Wavrin a conchis că cetatea ar putea fi cucerită, ca și Turtucaia, prin incendiere, părere aprobată de toți. Curînd după luarea acestei decizii, întreaga tabără creștină, inclusiv Wavrin care acuza dureri la brațul drept rănit la asediul Turtucaiei, a început să care lemne pentru a da foc întăriturii. Wavrin, doborît de durere, a plecat după un timp să se odihnească pe galeră, lăsînd în locul său drept comandant pe Regnault de Comfide.

Odată lemnele strînse, acestea au fost aruncate în șanțul ce înconjură cetatea. Nereușind să astupe șanțul pînă sus, pentru a putea trece peste el ca pe un drum obișnuit, soldații creștini au primit ordin să mai aducă lemne. La această operație au plecat aproape toți ostașii din tabără. Au rămas pe loc doar cei rînduiți pentru pază. Pentru a zădărnici întreaga muncă a cruciaților, profitînd de faptul că aveau în fața lor puțini adversari, turcii au

coborît, cu ajutorul unor frînghii, coşuri pline cu jeratic, pe care le-au aruncat deasupra lemnelor din şanţ. Lemnele fiind uscate s-au aprins imediat. Vîlvătaia, minată de vînt, a depăşit şanţul cuprinzînd gheretele de lemn de pe turnuri, iar mai apoi zidurile cetăţilor. Pentru a stinge focul ce-i cuprinsese din mai multe părţi, otomanii, la porunca comandantului lor, s-au îndreptat în goană spre poarta dinspre şanţ ca să ia apă de acolo. Creştinii rămaşi de pază au tras asupra lor cu arcurile şi cu arbaletele, împiedicîndu-i să se apropie de apa salvatoare. Dacă au văzut turcii că n-au nici o scăpare, s-au adresat lui Vlad Dracul cerîndu-i, în schimbul cetăţii pe care ei urmau s-o părăsească, să-i lase în viaţă. Domnul s-a învoit. Cetatea fusese a Ţării Româneşti şi Vlad nu dorea ca ea să piară mistuită de flăcări, dat fiind faptul că această fortificaţie putea juca un rol important în cadrul sistemului de apărare a statului, aşa cum jucase, dealtfel, mult timp. Dar, deoarece nu se găsea singur sub zidurile Giurgiului, ci alături de o oaste cruciată, i-a spus lui Regnault de Comfide : „pentru Dumnezeu, lăsaţi să se stingă focul pentru ca cetatea mea să nu fie arsă ; căci este cea mai puternică cetate care se află pe Dunăre şi care ar putea să facă cel mai mare rău tuturor creştinilor de pe aici, dacă ea ar fi în mîinile turcilor. Căci atunci cînd turcii vor să facă incursiuni în Ţara Românească sau în Transilvania, ei trec împreună cu caii lor pe această insulă de aci şi pe podul castelului care este pe braţul rîului ce pă-

trunde în Țara Românească. Și ei cutreieră toată țara și cară cu ei pe acolo tot ce au prădat. Așa că românii, când îi urmăresc pentru a-și redobîndi lucrurile lor, nu le pot face nici un rău din cauza acestei cetăți. Dar atunci cînd turcii treceau dincolo, prin rîu, românii întotdeauna îi ajungeau din urmă și îi loveau în spate, ucigîndu-i și luînd pe mulți din ei în prinsoare“.

Comfide, nefiind comandantul expediției, l-a trimis pe domn la Condolmieri. Dacă legatul va fi de acord cu capitularea turcilor, el, locșitorul lui Wavrin, nu va avea nimic împotriva.

De la Comfide, Vlad a alergat călare la cardinal. „Dacă îmi pot redobîndi întreagă cetatea mea — i s-a adresat Vlad Dracul lui Condolmieri —, pe care tatăl meu a pus să o ridice, atunci chiar și femeile din Țara Românească cu furcile lor de tors vor fi în stare să recucerească Grecia“ (Evident atari presupuneri erau departe de realități). Pentru construcția cetății Giurgiu — a mai adăugat el —, Mircea cel Bătrîn dase atîția bolovani de sare cîte pietre sînt în zidurile ei.

Cardinalul, în principiu, s-a declarat de acord cu capitularea turcilor și cu salvarea cetății. Înainte de spune „da“ dorea să aibă — a ținut el să precizeze — și aprobarea lui Wavrin. Acesta din urmă, doborît de boală, era la capătul resurselor. Cînd a auzit că otomanii din cetate vor să se predea, înviorat de veste, a încuviințat capitularea în condițiile cerute de cei asediați. Cardinalul, luînd act de

asentimentul lui Wavrin, a poruncit să fie stins focul, iar cetatea să fie predată domnitorului Vlad Dracul. Cînd focul a fost stins, apărătorii cetății, cu toți caii lor și cu toate bagajele lor, au lăsat în urmă Giurgiul. Domnul român i-a privit lung, mai ales pe comandantul lor, deoarece acesta fusese cel care, din porunca sultanului, îl scosese cu ani în urmă din domnie ducîndu-l ferecat la Gallipoli.

În timp ce turcii, cu salv-conduct primit de la cardinal, se îndreptau spre Dunăre, fiul domnitorului, Vlad Țepeș, s-a dus la Wavrin pentru a-i cere un sfat. Acesta, după ce l-a rugat pe burgund să păstreze taina pe care i-o va destăinui, i-a spus : „Tatăl meu a trimis să mă cheme și mi-a spus că dacă nu îl voi răzbuna împotriva subașului acestei cetăți a Giurgiului, mă reneagă și nu mă mai socoate ca fiul său. Căci el este acela care l-a trădat și care, cu salv-conductul sultanului, l-a făcut să meargă la acel sultan și apoi l-a dus prizonier în castelul din Gallipoli, unde l-a ținut multă vreme cu amîndouă picioarele ferecate în lanțuri. Dar s-au întors lucrurile astfel că el și turcii lui s-au predat tatălui meu cu (condiția) cruțării vieții și a lucrurilor lor și să fie trecuți nevătămați în țara Bulgariei. Și eu mă voi duce cu două mii de români la două leghe de aici să trec râul pe acolo și le voi întinde curse pe drum și astfel, cînd vor crede că se îndreaptă spre Nicopole, eu voi fi înaintea lor și îi voi ucide pe toți“.

Wavrin, după ce a ascultat cele spuse de prinț în taină, ca să nu-l influențeze în nici

un sens, a preferat să nu comenteze deloc cele aflate.

Ajunși la Dunăre, otomanii au pus întregul lor bagaj într-o luntre, au legat caii unul de coada altuia și primul cal de barcă, iar ei, înghesuiți în câteva bărci, au trecut fluviul. Apoi, încălecînd, s-au îndreptat spre interiorul imperiului. Nu departe de țarm ei au fost însă atacați prin surprindere de ostașii prințului român. Din întregul detașament otoman un singur luptător a rămas în viață, subașul, care, luat prizonier, a fost dus în fața lui Vlad Dracul. Domnul, după ce i-a amintit lucruri pe care subașul le știa, de altfel, foarte bine, l-a dat morții cu mîna sa.

După cucerirea cetății Giurgiu, Vlad Dracul a trimis scrisoare brașovenilor anunțîndu-le vestea cea bună și totodată cerîndu-le, pentru apărarea ei, arcuri, săgeți și tunuri, căci, le-a scris domnul român, „ea e tăria și vouă și nouă și tuturor creștinilor“.

Următorul episod al acțiunii de pe Dunăre a fost asediul cetății Rusciuc. Așezată pe malul drept al fluviului, pe drumul care ducea la Nicopole, cetatea Rusciuc, asemănătoare celei de la Turtucaia, era o excelentă bază de atac a otomanilor în incursiunile prădalnice pe care aceștia le făceau în Țara Românească. Dat fiind pericolul pe care îl prezenta pentru statul muntean, Vlad Dracul a cerut cardinalului și lui Wavrin să pornească împreună împotriva fortăreței. Wavrin nu s-a opus asaltării cetății la care, din motive de boală, nici nu putea să participe. A ținut însă să reamintească car-

dinalului că, în cazul în care ar accepta propunerea domnului român, să nu cumva să întârzie din cauza asediului, nefiind la Nicopole la data fixată: 8 septembrie. Fiind distanță mică între Rusciuc și Nicopole, numai 6 mile, cardinalul a socotit că nu va întârzia la întîlnirea fixată cu Iancu de Hunedoara.

Vestea victoriilor repurtate de creștini împotriva cetăților turcești de la Dunăre s-a răspîndit iute în Imperiul otoman. Cînd galerele comandate de Condolmieri și bărcile românilor s-au apropiat de Rusciuc, cei din cetate, cuprinși de spaimă, au aprins fortăreața fugind care încotro.

Succesele cruciaților au făcut ca focul mornit al revoltei bulgarilor împotriva ocupanților otomani să izbucnească cu tărie. Vestea revoltei, acțiunile de mîină forte luate de autoritățile otomane contra ei l-au determinat pe Vlad Dracul să treacă Dunărea cu 4 000 de oșteni călări pentru a-i salva pe răsculați. Cînd l-au văzut pe domnul român i-au cerut cu lacrimi în ochi să-i ia sub protecția sa, să-i treacă fluviul și să le dea pămînturi pe care să se așeze temeinic. Vlad-vodă, știindu-i harnici și viteji, a acceptat să-i primească în țara sa.

Trecerea celor peste 12 000 de bărbați, femei, copii, a lucrurilor și vitelor acestora, după cum relatează cronica lui Wavrin, a durat trei zile și trei nopți încheiate, la această operațiune participînd atît ambarcații românești, cît și galerele de sub comanda legatului papal. Operațiunea în sine a fost — nu numai pentru

vremea aceea — o adevărată performanță, ea cerînd un înalt spirit de organizare, rapiditate și precizie în îndeplinirea ei.

A doua zi după încheierea acestei operații, în zori, galerele și ambarcațiile creștine au pornit spre Nicopole. Călătoria întregului convoi a durat cinci zile. Avertizați din timp de telurile urmărite de cruciați, otomanii au așezat, în aval de cetate, pe un loc nisipos, tunuri și bombarde. Creștinii, știind că incursiunea lor nu va constitui pentru dușman o surpriză, și-au plasat întreaga artilerie în prova corăbiilor. Cînd navele cruciate au ajuns la o bătaie de bombardă de tunurile inamice, Dunărea a început să fiarbă de ghiulele zvîrlite de artileriștii otomani și creștini. Din fericire pentru flota cruciată, turcii au atins doar trei galere, și pe acelea cu totul superficial.

Odată trecut acest obstacol, flota creștină a înaintat ținînd malul românesc pînă în dreptul unui turn rotund, înconjurat cu ziduri — Turnu Măgurele. În fața turnului rotund, pe malul drept al Dunării, sus pe o înălțime, se arăta privirilor Nicopole, o cetate puternică, apărată de două parapete ce coborau pînă la fluviu. Parapetele, din loc în loc, erau întărite cu turnuri mari de pază. În dreptul parapetelor, în apa mică a Dunării se aflau șase galere și galiote scufundate de turci.

S-a lăsat curînd noaptea. La sfatul care a avut loc în acea noapte, Vlad Dracul le-a comunicat cruciaților, pe baza informațiilor primite de el, că nobilii maghiari, comandînd o

mare armată, erau pe drum, la două zile de Nicopole, veste care i-a bucurat pe toți. A doua zi după prînz a sosit în zonă Pedro Vázquez, care a raportat lui Wavrin și cardinalului că seniorii din Ungaria „în două zile cel mai tîrziu vor fi aici“. Wavrin a fost vizitat apoi de Vlad Dracul. După ce și-a exprimat părerea de rău pentru boala care l-a țintuit la pat într-un moment atît de nefavorabil, boală care l-a mîhnit și pe el și pe alți creștini, domnul român i-a spus : „Nu vedeți oare acest turn zdravăn așezat în fața Nicopolului pe care îl țin turcii și care domină țara mea, datorită lui îmi fac în fiecare an pagubă. Așadar, vă rog să binevoiți a-mi da ajutor pînă ce va putea fi cucerit sau dărîmat“. La care Wavrin, mîhnit de boala care făcuse din el un prizonier al patului, i-a răspuns : „Duceți-vă la domnul cardinal și voi trimite cu domnia voastră pe domnul Pedro Vázquez și pe domnul Regnault de Comfide care sînt bărbați înțelepți și ostași pricepuți. Înțelegeți-vă cu cardinalul și cu ei în ce chip ar putea fi cuprins și cucerit acel turn. Cu trupul nu vă pot fi de folos, iar cu toate celelalte ce-mi stau în putere veți fi sprijiniți“.

De la Wavrin, domnul Țării Românești a plecat imediat la cardinal, însoțit de Pedro Vázquez și de Regnault de Comfide. Făcînd apoi sfat toți aceștia, s-a hotărît ca turnul să fie împresurat pe uscat de către români, iar pe apă, cu ajutorul galerelor, de către cruciații apuseni.

Turcii, intuind planul cruciaților, au recurs la un vicleșug, cu scopul de a le diviza forțele. O galiotă cu vîsle a primit ordin să se îndrepte spre turnul cetății, pentru a-i aduce pe cruciați în bătaia tunurilor și bombardelor otomane. Galerele, căzînd în cursă, cînd au văzut galiota, au ridicat ancorele și au plecat în urmărirea ei. Întîmpinate cu pietre și săgeți, vasele cruciaților au fost obligate să se întoarcă, fără a fi reușit să scufunde mica navă otomană. Și pentru că doreau cu tot dinadinsul s-o scufunde, o galeră a primit ordin să stea de veghe și s-o distrugă atunci cînd își va face din nou apariția.

A urmat apoi împresurarea cetății. Înaintînd cu precauție, creștinii au ajuns pînă în apropierea parapetelor. De aici, punînd tunurile și bombardele în funcțiune, au început să tragă asupra cetății. Cîteva ghiulele trase de români au atins acoperișul turnului, care a fost, în cea mai mare parte, avariat. Dar turnul, construcție masivă, a continuat să stea neclintit.

În plin asediu, cineva a adus vestea că sosise în zonă oastea condusă de Iancu de Hunedoara. Știrea a produs în tabăra aliată multă bucurie. După ce Iancu a debarcat pe țărm, s-a îndreptat direct spre camera în care zăcea Wavrin, ca să-l salute și să-l îmbărbăteze. Armura cu care era îmbrăcat fiind prea lată, nu i-a permis să intre la bolnav pe strîmta ușă. S-a dus atunci să-l salute pe cardinal, după care, cu armura scoasă a promis că se va întoarce la Wavrin. Terminînd cu vizitele protocolare, Iancu și Vlad Dracul, împreună, au elaborat

planul luării cu asalt a cetății. Fortăreața, au decis ei, putea fi cucerită doar prin incendiere. Odată stabilit acest lucru, au poruncit soldaților să strângă lemne uscate și să le arunce la baza parapetelor. Și pentru ca cei ce urmau să facă acest lucru să nu fie atacați de otomani, cruciații au primit ordin să tragă asupra turnului și meterezelor, ca să-i oblige pe adversari să stea ascunși în spatele zidurilor proteguitoare. Apoi au dat foc lemnului. Vîlvățile au cuprins repede parapetele și turnul. Fiind înalt, turnul n-a suferit cu nimic de pe urma flăcărilor. Atunci Iancu de Hunedoara și Vlad Dracul au decis să arunce în aer întăriturile care apărau turnul, ceea ce au și făcut. Dar și după distrugerea lor turcii n-au capitulat, așa cum speraseră creștinii.

Dacă au văzut cruciații că n-au putut cuceri cetatea, au ridicat tabăra, îndreptîndu-se spre gura Jiului, pentru a trece pe acolo pe malul drept al Dunării. A doua zi după luarea acestei decizii, galerele și-au ridicat ancorele. Paralel cu ele pe țărmul românesc înaintau oastea lui Vlad Dracul și cea a lui Iancu de Hunedoara. Pe celălalt mal înainta armata inamică. La capătul unei zile de marș, otomanii și creștinii își ridicau tabăra față în față, fiecare pe o lungime de mai bine de o leghe.

Pentru a-i pune pe turci pe fugă, Regnault de Comfide a propus un plan îndrăzneț. A instalat în cîteva bărci un număr restrîns de soldați și doi trîmbițași. Înșiruite la o distanță de 2—3 lovituri de săgeți între ele, bărcile trebuiau să se apropie de țărmul drept și să

plutească prin fața taberei otomane. Cînd prima barcă avea să ajungă la capătul taberei inamice, soldații din ambarcație urmau să tragă cu tunurile, să sune din trîmbiță și să strige ca la asalt, ceea ce trebuiau să facă, în același timp, și soldații din celelalte bărci. Cîteva galere primiseră ordin să se apropie cît mai mult de malul ocupat de otomani, iar soldații de pe ele să-și alătore chiotele la cele ale ostașilor din bărci, pentru a face larma și mai amenințătoare.

Chiotele, bubuitul tunurilor, sunetul trîmbițelor, totul a durat mai bine de un sfert de oră. Cînd larma a început să scadă, focurile taberei turcești au dispărut înghițite de întuneric, semn că otomanii fugiseră. După un timp, cîteva prizonieri care reușiseră să scape de la turci și știau să înoate au trecut fluviul confirmînd presupunerile cruciaților. A doua zi dimineață malul turcesc era pustiu. Către seară, otomanii, furioși, au reapărut. Luînd poziție de luptă, ei au tras cu tunurile împotriva galerelor, fără a le provoca acestora vreo pagubă, spre amuzamentul cruciaților.

La 28 septembrie 1445 cruciații au ajuns la vărsarea Jiului în Dunăre. Aici mai dăinuiau ruinele cetății Rahova, grav lovită de creștini cu ocazia expediției din 1396. Primii care au debarcat pe malul drept al Dunării au fost burgunzii. Ei s-au îndreptat spre cetatea părăsită unde s-au instalat cu întregul lor armament. Atacați de către otomani curînd după debarcare, burgunzii au reușit să-i respingă. Apoi, soldații lui Wavrin au ocupat un cap de pod

pe malul drept al Dunării, astfel că ceilalți creștini — românii și ungurii — au putut trece fluviul nestingheriți. Întreaga operație de traversare a Dunării de către aliați a durat două zile și două nopți.

Cruciații, pe măsură ce debarcau, luau poziție de luptă. Când ultimii soldați creștini au pus piciorul pe malul drept al fluviului, Iancu, însoțit de 11 nobili, a trecut în revistă armata cruciată, făcând apoi o recunoaștere și în direcția oastei adverse. În acest moment superioritatea numerică era de partea creștinilor. Otomanii, dîndu-și seama că în condiții de inferioritate nu pot învinge, au început să se retragă. În drumul lor dădeau foc la case și bucate, transformînd totul în cenușă. Iancu, chibzuind îndelung situația, a ajuns la concluzia pe care a împărtășit-o cardinalului și lui Wavrin : „Noi am trecut de partea cealaltă a râului Dunării și am îmbiat la luptă pe turci care se duc arzînd toate bucatele înaintea noastră, crezînd că noi ne vom lua după ei. Acest lucru nu îl putem face, căci eu nu mai am nici un fel de merinde aici la mine, pentru mai mult de două zile. Și eu îi cunosc bine (și știu) că dacă i-aș urmări, ar fugi mereu din fața mea pentru ca să mă atragă mai adînc în țara lor și să mă împresoare spre folosul lor, în așa fel ca eu să nu mă mai pot trage înapoi decît cu mare primejdie și pagubă. Îmi amintesc cum în anul trecut, în bătălia de la Varna, ne-am pierdut regele nostru, cu mare mulțime de nobili și de norod. Grija acestui regat,

a nobilimii și a poporului o am eu acum și nu vreau să-i arunc în cumpăna întâmplărilor. Căci dacă aș fi doborât eu, regatul însuși ar fi dat pierzării. Și cine vrea să-i învingă pe turci, trebuie să se lupte cu ei cu adîncă pătrundere și cu șiretenie, căci ei sînt oameni vicleni“.

Deci, campania trebuia încheiată. Cardinalul și Wavrin l-au ascultat stupefiați pe Iancu. Ei ar fi vrut să continue lupta, campania fiind pentru ei prilejul unei mari aventuri militare, ocazia de a-și împodobi fruntea cu laurii biruinței. Pentru Iancu, dar mai ales pentru Vlad Dracul, episodul din acel an a reprezentat o pagină, una singură, din lunga și aspra încleștare pentru neatîrnare. Apusenii, acum ca și altădată, n-au înțeles aceasta. Și pentru că nu l-au deslușit, au cerut lui Iancu și Vlad să le indice un oraș, un port în apropiere unde ar putea iarna, pentru a reîncepe lupta în primăvara viitoare. Un asemenea port-adăpost, le-a spus Iancu, nu există. Și apoi va veni iarna. Dunărea va îngheța, prinzînd ca într-o menghină galerele, din ghearele căreia nu vor putea scăpa decît odată cu topirea zăpezilor. Pînă atunci însă pe fluviul înghețat turcii vor veni pînă sub bordurile galerelor, pe care le vor ataca și distruge pînă la una.

Iarna a venit în acel an mai devreme. Frigul a început să încremenească Dunărea în apropierea malurilor. Speriați de vremea rea, alarmați de vorbele lui Iancu, cruciații au ridicat ancorele, au întins pînzele și au plecat spre capitala Bizanțului, unde au ajuns la 2 noiembrie 1445. Cînd au debarcat pe țărmul Bosfo-

rului, ei au aflat că împăratul bizantin Ioan al VIII-lea (1425—1448) încheiase pace separată cu Poarta. În aceste condiții, prezența cruciaților la Constantinopole era inutilă și, într-un fel, neavenită. Lăsînd în urmă capitala Bizanțului, galerele legatului papal au plecat spre Veneția.

După plecarea cruciaților, Iancu și Vlad s-au îndreptat fiecare spre țara sa. Bilanțul campaniei de pe Dunăre nu era prea rău. Campania demonstrase că o largă alianță militară pentru alungarea turcilor din Europa era posibilă. În acest sens Iancu a desfășurat o vie activitate în lunile care au urmat, pentru a trezi interesul Europei. Din păcate însă, principalele monarhii feudale europene n-au dat curs cererii lui Iancu. Expediția de pe Dunăre s-a încheiat, pentru Țara Românească, cu un frumos succes: recucerirea cetății Giurgiu. Aceeași expediție a avut darul să redeștepte în inima celor subjugați din Balcani speranța unei posibile eliberări.

Din nou singur. La sfîrșitul campaniei de pe Dunăre Iancu de Hunedoara și Vlad Dracul s-au despărțit amical. Curînd însă bunele raporturi dintre ei au devenit foarte încordate. Cauzele acestei „stricări“ s-au datorat mai ales voievodului transilvan.

În vara anului 1446, Dieta Ungariei întrunită de Rákos, lîngă Buda, l-a ales pe Iancu „Regni Hungari de Gubernator generalis“, adică guvernator al regatului maghiar, pe toată perioada minoratului regelui Ladislau Postu-

mul. Cu o putere mai largă, el și-a fixat ca țel al politicii externe realizarea unei largi coaliții antiotomane ce ar fi trebuit să aibă ca nucleu regatul maghiar, Transilvania, Țara Românească și Moldova. În vara anului 1447, Vlad Dracul, după o cumpănită judecare a realităților politice, s-a alăturat turcilor. Pasul, taxat „trădător“ de Iancu, și-a avut explicația sa. Sultanul, prin pacea semnată cu Bizanțul, neutralizase Imperiul bizantin. Genova, puternica cetate italiană, din interese comerciale, făcea jocul Porții. Ungaria avea în frunte un copilăndru, pe Ladislau Postumul, un simplu instrument în mîna magnaților. Într-o asemenea conjunctură, Vlad Dracul a căutat, în interesul păstrării ființei Țării Românești, să adopte o poziție realistă, restabilind relații bune cu Poarta a cărei putere politică și militară și forță de expansiune erau în plină creștere amenințînd direct Țara Românească.

În vara anului 1447, după cum a menționat cronicarul polon Dlugosz, Vlad Dracul ar fi pătruns în Moldova pentru a-l sprijini pe Roman al II-lea, cumnatul său. Intervenția lui Vlad a produs furie la Buda. Guvernatorul n-avea motive să fie încîntat de strîngerea relațiilor dintre cei doi domni, strîngere ce putea să rupă de Ungaria cele două țări române, care trebuiau, conform opticii de atunci, să se miște pe orbita intereselor regatului feudal maghiar.

Raporturile Iancu de Hunedoara-Vlad Dracul au cunoscut o nouă și periculoasă înrăutățire atunci cînd un oarecare Vladislav, pretendent

la tronul muntean și considerat drept rudă a guvernatorului regatului Ungariei, a fugit la Brașov unde, din ordinul lui Iancu, a fost primit sărbătorește.

Către finele anului 1447 încordarea dintre cei doi s-a transformat în dispută directă. În a doua jumătate a lunii noiembrie, Iancu, plecat din Brașov, a pătruns în fruntea trupelor sale în Țara Românească. Alături de el se găsea un oarecare Dan, poate un fiu al lui Basarab al II-lea, pretendent la domnia Țării Românești. Campania lui Iancu l-a surprins pe Vlad Dracul. Neavînd suficientă oaste la îndemînă, domnul Țării Românești a părăsit în grabă capitala, temîndu-se, poate, și de o posibilă revoltă a mării boierimi. Ajuns din urmă de oștenii pretendentului a fost ucis în satul Bălteni, din județul Ilfov. Odată cu el a căzut și un fiu al său, Mircea. Ceilalți doi fii, Vlad și Radu, și-au găsit scăparea fugind la turci.

Cît a rămas Dan în fruntea Țării Românești e greu de spus. Documente emise în anul 1448 menționează ca domnitor pe Vladislav, rube-denia lui Iancu, care ar fi rămas în scaun pînă către sfîrșitul anului amintit, pentru ca, după o domnie de numai cîteva luni a lui Vlad Țepeș, Vladislav să revină în fruntea țării domnind pînă pe la mijlocul lui 1456.

La începutul anului 1448 o oaste a lui Iancu condusă de un nobil Csupor (este Ciubăr-vodă din cronicile moldovene) a pătruns în Moldova. Expediția — rezultat al politicii de creare a unui front antiotoman preconizată de Iancu —

s-a soldat cu scoaterea din domnie a lui Roman al II-lea și înlocuirea acestuia cu Petru al II-lea, rudă prin alianță cu marele comandant militar. Ca preț al tronului astfel obținut, noul domnitor i-a dăruit lui Iancu, printre altele, Chilia, puternica cetate dunăreană.

ÎNCHEIERE

Ne-au rămas de la Vlad Dracul, domnul Țării Românești, puține vorbe rostite de el. Din cele câteva cuvinte care au străbătut prin timp putem înțelege totuși că a fost o fire voluntară, întreprinzătoare, care dovedea multă chibzuință în judecata evenimentelor. În același timp se împăca foarte greu cu rolul de aliat subaltern. Un asemenea om, cum se întâmplă de obicei, nu putea fi ușor suportat de către cei din jur, pentru că reprezenta o primejdie foarte mare pentru adversarii săi. Și dintre aceștia din urmă n-a dus lipsă.

Dacă ar fi avut pace la fruntarii, dacă norii războiului nu s-ar fi tăvălugit cu furie peste țara sa, Vlad ar fi putut instaura pe plaiurile acestui pământ o adevărată „gură de rai“. În loc de construcții durabile și case mîndre, de catedrale falnice — așa cum construia în acea vreme Apusul la adăpostul scutului lui Vlad și al altor domnitori români — a șters lacrimile văduvelor și orfanilor, a îngropat pe cei căzuți, a pus umărul la refacerea unor rosturi care — o știa prea bine domnul — puteau să dispară definitiv cu proxima invazie. Dar această continuă refacere a permanentizat peste milenii pe locuitorii pământului carpato-dunărean, pe români.

Vlad a cunoscut lunga noapte a pribegiei, atît de tristă, cenușie, apăsătoare. A cunoscut mai tîrziu ferecarea în lanțuri, temnița. Pe mulți încercările prin care a trecut el i-ar fi răpus. Vlad, cu toată vitregia lor, le-a supraviețuit. Din ce aluat a fost oare plămădit? De unde și-a tras el tăria? Dacă ar fi fost o excepție în galeria domnilor români, răspunsul n-ar fi putut veni, poate, niciodată. Pentru că numele lui a fost precedat și urmat de atîția alți bărbați deosebiți, se poate afirma că dintr-o glie mustind atît de mult de sînge și de sudoare — ca glia românească — nu puteau să nu răsară nume rămase în veac. Și domnul Țării Românești, Vlad Dracul, a fost un astfel de nume.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Ion Barnea și Ștefan Ștefănescu, *Bizantini, români și bulgari la Dunărea de Jos* (Din Istoria Dobrogei, vol. III), București, 1971.

Ioan Bogdan, *Documente și regeste privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și Ungaria în secolul XV și XVII*, București, 1902.

Călători străini despre țările române, vol. I, București, 1968.

Paul Cernovodeanu, *Societatea feudală românească văzută de călătorii străini (secolele XV—XVIII)*, București, 1973.

Laonic Chalcocondil, *Expuneri istorice*, ed. V. Grecu, București, 1958.

Cronici turcești privind țările române, vol. I, ed. M. Guboglu și M. Mehmet, București, 1966.

Mihai P. Dan, *Un stegar al luptei antiotomane — Iancu de Hunedoara*, București, 1974.

Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească, vol. I, București, 1966.

Ducas, *Istoria turco-bizantină (1341—1462)*, ed. V. Grecu, București, 1958.

Ștefan T. Eșanu, *Un document necunoscut de la Vlad al II-lea Dracul*, în „Magazin istoric”, 1970, nr. 8, p. 77—78.

Anca Ghiță, *Condițiile instaurării dominației otomane în Dobrogea*, în „Studii istorice sud-est europene”, vol. I, București, 1974.

Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, București, 1968.

Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. II, București, 1976.

Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri pînă astăzi*, București, 1971.

Constantin C. Giurescu, *Tîrguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea pînă la mijlocul secolului al XVI-lea*, București, 1967.

Dinu C. Giurescu, *Țara Românească în secolele XIV—XV*, București, 1973.

N. Iorga, *Istoria armatei românești*, București, 1970.

N. Iorga, *Istoria românilor*, vol. IV, București, 1937.

N. Iorga, *Les aventures „sarasines” des Français de Bourgogne au XV-e siècle*, în „Mélanges d'histoire générale”, Cluj, 1927.

Istoria poporului român, sub redacția acad. Andrei Oțetea, București, 1970.

Istoria României, vol. II, București, 1962.

Radu Manolescu, *Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul (secolele XIV—XVI)*, București, 1965.

I. Minea, *Principatele române și politica orientală a împăratului Sigismund. Note istorice*, București, 1919.

I. Minea, *Vlad Dracul și vremea sa*, Iași, 1928.

Mustafa A. Mehmet, *Aspecte din istoria Dobrogei sub dominația otomană a veacurilor XIV—XVII (Mărturiile călătorului Evlia Celebi)*, în „Studii”, XVIII (1965), nr. 5.

Camil Mureșan, *Iancu de Hunedoara*, ed. II-a, București, 1968.

Ștefan Olteanu, *Cercetări cu privire la geneza orașelor medievale din Țara Românească în „Studii”, XVI (1963), nr. 6.*

Ștefan Olteanu, — C. Șerban, *Meșteșugurile din Țara Românească și Moldova în evul mediu*, București, 1969.

Fr. Pall, *Intervenția lui Iancu de Hunedoara în Țara Românească și Moldova în anii 1447—1448*, în „Studii”, XVI (1963), nr. 5.

P. P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, București, 1943.

Radu Rosetti, *Istoria artei militare a românilor pînă la mijlocul secolului al XVII-lea*, București, 1947.

Nicolae Stoicescu, *Curteni și slujitori. Contribuții la istoria armatei române*, București, 1968.

Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV—XVII*, București, 1971.

Nicolae Stoicescu, „Oastea cea mare” în Țara Românească și Moldova (secolele XIV—XVI), în vol. *Oastea cea mare. Tradiții înaintate ale luptei maselor populare din România pentru libertate și independență națională*, București, 1972.

Nicolae Stoicescu, *Sfatul domnesc și mării dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV—XVII)*, București, 1968.

Ștefan Ștefănescu, *Țara Românească de la Basarab I „Întemeietorul“ pînă la Mihai Viteazul*, București, 1970.

Emil Vîrtosu, *Titulatura domnilor și asocierea la domnie în Țara Românească și Moldova (pînă în secolul al XVI-lea)*, București, 1960.

A. D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, ed. III-a, vol. III, București, f.a.

CUPRINS

<i>Profil</i>	5
<i>Țara</i>	7
Oastea	13
<i>O epocă frământată</i>	18
Un titlu de neinvidiat	21
<i>La cîrma țării</i>	33
Într-o direcție nedorită	35
A mai căzut o reductă	39
<i>O sabie vitează</i>	44
Neutralitate	46
Bătălia de pe Ialomița	48
<i>Din nou domnitor</i>	54
Preparative	57
Campania cea lungă	60
Varna	67
După înfrîngere	85
<i>Corespondență de război</i>	90
Din nou singur	116
<i>Incheiere</i>	120
<i>Bibliografie selectivă</i>	122

Redactor: AL. MARCU
Tehnoredactor: M. NICOLAE

*Bun de tipar 27.12.1977. Apărut 1978. Tiraj 34,560 ex.
Hirtie scris tip I A de 70 g/m². Format 700x900/32. Coli
tipar 4+8 pag. colișă tipar înalt, B 274.*

Tiparul executat sub comanda
nr. 1685 la
Intreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918”
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București.
Republica Socialistă România

Într-o vreme cînd Apusul ridica construcții durabile și catedrale falnice la adăpostul scutului multor domni români, Vlad Dracul a șters lacrimile văduvelor și orfanilor, și-a îngropat vitejii, a trecut la refacerea unor rosturi stricate de oști otomane invadatoare. A cunoscut lungă noapte a pribegiei, iar mai tîrziu ferecarea în lanțuri. De unde și-a tras el tăria de a supraviețui încercărilor prin care a trecut? Dacă ar fi fost o excepție în galeria domnilor români, răspunsul n-ar fi putut veni poate niciodată. Pentru că numele lui a fost precedat și urmat de atîția alți bărbați deosebiți, se poate afirma că dintr-o glie mustind atît de mult de sînge și de sudoare — ca glia românească — nu puteau să nu răsară nume rămase în veac. Și domnul Țării Românești, Vlad Dracul, a fost un astfel de nume.